ברטנורא על מסכת זבחים

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

geulaquiz.com

פרק א

א **כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן.** כגון שנשחטה עולה לשם שלמים:

כשרים. ויזרוק דמן ויקטיר אמוריהן לשמן. דבקדושתייהו קיימו ואסור לשנויי בהו:

אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו וישחטנו לשמו. דאמר קרא (דברים כ״ג:כ״ד) מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה׳ אלהיך נדבה, אם נדבה אינו נדר, ואם נדר אינו נדבה, אלא הכי קאמר, אם כמה שנדרת עשית שנשחט לשם נדר ולשם הבעלים, יהא נדר ויצא הבעל ידי חובת נדרו. ואם לאו, שלא נשחט הזבח לשם בעלים, יהא נדבה, כלומר כשר הוא כאילו הביאו לנדבה, אבל לא יצא ידי נדרו, שלא עלה לבעלים לשם חובה. ודוקא קרבן יחיד שיש לו בעלים, אבל קרבנות צבור שנשחטו שלא לשמן, עלו לצבור לשם חובה, שהשחיטה מושכתן למה שהן ראויין לו. ודוקא כששחטן בפירוש שלא לשמן, אז אמרינן דלא עלו לבעלים לשם חובה. אבל שחטן סתם, עלו לבעלים לחובה:

חוץ מן הפסח. דבפסח כתיב (שם טז) ועשית פסח, עד שיהו כל עשיותיו לשם פסח, ועוד כתיב (שמות י״ב:כ״ז) ואמרתם זבח פסח הוא, שתהא זביחה לשם פסח, והנהו תרי קראי, חד לפסול אם נעשה שלא לשם פסח, וחד לפסול אם נעשה שלא לשם בעלים:

וחטאת. דבחטאת נמי כתיבי תרי קראי, כתיב (ויקרא ד׳:כ״ה) ושחט אותה, לחטאת, שתהא שחיטה לשם חטאת, וכתיב (שם) ולקח הכהן מדם החטאת, עד שתהא קבלת הדם וזריקתו לשם חטאת, וכפר עליו הכהן, עליו ולא על חברו, דהיינו שתהא לשם בעלים. מחטאתו אשר חטא, שתהא לשם אותו החטא. ולא אמרן דחטאת שלא לשמו פסול, אלא כששחטו לשם קדשים אחרים, אבל שחט לשם חולין, כשר, ולא עלה לבעלים לשם חובה, דכתיב (שם כב) ולא יחללו את קדשי בני ישראל, קדשים מחללין קדשים, ואין חולין מחללין קדשים:

הפסח בזמנו. פסול שלא לשמו כל זמן שחיטתו, דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב. אבל קודם לכן ואחר מכן, קיימא לן פסח בשאר ימות השנה שלמים הוי. וכל דינו כשלמים:

אף האשם. כדמפרש טעמא ואזיל, החטאת באה על החטא וכו׳ וכתיב כחטאת כאשם. ורבנן סברי, חטאת דכתיב ביה מיעוטא, פסול. אשם דלא כתיב ביה מיעוטא, כשר. ואם תאמר, אשם נמי כתיב ביה אשם הוא, האי, לא נאמר אלא לאחר הקטרת אימורין. ואם בא למעט שלא לשמו דפסול, קודם הקטרת אימורין היה צריך לכתבו. ואין הלכה כר׳ אליעזר:

ב **הנשחטים לשם פסח.** כל שאר זבחים שנזבחו בארבעה עשר בניסן לשם פסח. פסולים. וכן שנזבחו לשם חטאת בכל זמן, פסולים. כי היכי דאינהו פסולים לשם אחרים. ופליג אתנא קמא דמתניתין דאמר כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים. ואמר איהו, ובלבד שלא ישחטם לשם פסח ולא לשם חטאת:

שמעון אחי עזריה. נקרא כן, על שם שעזריה עסק בפרקמטיא והיה מספק צרכי שמעון אחיו שהיה עוסק בתורה, והתנו ביניהם שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון:

שחטן. לשאר זבחים:

לשם גבוה מהן. כדמפרש ואזיל. כשרים:

לשם נמוך מהן. לשם זבח שהוא פחות מהן בקדושה:

פסולים. דכתיב (ויקרא כ״ב:ט״ו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה׳, במורם מהם אין מתחללים, בנמוך מהם מתחללים. ואין הלכה כר׳ יוסי בן חוני, ולא כשמעון אחי עזריה:

בכור ומעשר בהמה. בהמה. נמוכין משלמים, מפני שהשלמים טעונים מתן ארבע, כלומר שתי מתנות שהן ארבע, וסמיכה ונסכים, ותנופת חזה ושוק. משא״כ בבכור ובמעשר דדמן טעון מתנה אחת, ואין סמיכה ונסכים נוהגת בהן, ולא תנופת חזה ושוק:

ג **רבי יהושע מכשיר.** דחשיב ליה כפסח בשאר ימות השנה, הואיל ואין זמנו עד בין הערבים:

בן בתירא פוסל. הואיל ומקצת היום ראוי, הוה ליה כפסח בזמנו. והלכה כן בתירא:

שבעים ושנים זקן. להודיעך שבישיבה אחת היו יושבים וכולן הורו כאיש אחד, לכך תני זקן ולא תנא זקנים:

כל הזבחים הנאכלים. אבל עולה לא:

ולא הוסיף בן עזאי. על דברי חכמים לפסול חוץ מפסח וחטאת, אלא עולה:

ד **קבל והלך וזרק.** או או קתני. ששחטו שלא לשמן, או קבל הדם במזרק, או הוליך הדם למזבח, או זרק. כל אחת מארבע עבודות הללו שעשה שלא לשמן, בפסח ובחטאת, פסל. ובשאר זבחים, לא עלו לבעלים לשם חובה. ואפילו עשה אחת מארבע עבודות הללו לשמן ושלא לשמן יחד, בין שהקדים מחשבת לשמן למחשבת שלא לשמן בין שהקדים מחשבת שלא לשמן למחשבת לשמן, בכל ענין פסול:

אבל אפשר שלא בהלוך. הלכך לא חשיבא למפסל. וחכמים אומרים, אף על גב דאפשר שלא בהלוך, מחשבה פוסלת בה. דעבודה שאפשר לבטלה שמה עבודה, והולכת הדם עבודה היא, שהרי פסולה בזר, דכתיב ושחט והקריבו בני אהרן הכהנים, מקבלה ואילך מצות כהונה:

המהלך במקום שהוא צריך להלך. הולכה זו, מחשבה פוסלת בה. כיצד, קבלו בחוץ להלן מן המזבח והכניסו בפנים, שקירבו לצד המזבח, זהו הלוך שצריך להלך, ומחשבה פוסלת בו. קבלו בפנים סמוך למזבח והוציאו לחוץ, זהו הלוך שאינו צריך, ואין מחשבה פוסלת בו. חזר והכניסו, זהו הלוך הצריך. ואין הלכה כר׳ אלעזר ולא כר׳ שמעון:

פרק ב

א **כל הזבחים שקבל דמן זר.** שאינו כהן, פסול. דכתיב (ויקרא כ״ב:ב׳) וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו, למד על הזר שעבד, שחלל את הקדשים:

אונן. מי שמת לו אחד מן הקרובים שהוא חייב להתאבל עליהם, כל יום המיתה קרוי אונן, ואסור לאכול בקדשים. ואם עבד חילל. חוץ מכהן גדול שהוא מקריב אונן:

טבול יום. שאין טהרתו נגמרת עד שיעריב שמשו, כדכתיב (שם) ובא השמש וטהר:

ומחוסר בגדים. כהן הדיוט ששמש בפחות מארבעה בגדים. וכהן גדול ששמש פחות משמונה. וכשם שמחוסר בגדים פסול, כך מיותר בגדים פסול. וכן אם היה דבר חוצץ בין בשרו לכתונת או למכנסים, פסול, דרחמנא אמר (שם ו) ילבש על בשרו, שלא יהא דבר חוצץ בין הבגדים לבשרו. הלכך כהן בשעת עבודה לא היה מניח תפילין של יד, לפי שהן חוצצים בין הבגד לבשרו. אבל תפילין של ראש היה מניח, לפי שהן מונחין על שערו שהוא נראה בין ציץ למצנפת:

ומחוסר כפורים. כגון זב וזבה ומצורע ויולדת שנגמרה טהרתן ולא הביאו קרבנותיהם. ואשכחן דכתב רחמנא ביולדת (שם יב) וכפר עליה הכהן וטהרה, מכלל שעד כאן טמאה היא. והוא הדין לכל שאר טמאים הטעונים קרבן, שהן בטומאתן עד שיביאו כפרתן לענין אכילת קדשים ולבא במקדש:

ושלא רחוץ ידים ורגלים. לפי שנאמר בקידוש ידים ורגלים חוקת עולם, ונאמר בבגדי כהונה חוקת עולם, מה בגדי כהונה אם עבד מחוסר בגדים פסל, אף אם עבד שלא רחץ ידיו ורגליו פסל. וסדר קידוש ידים ורגלים, לא עומד ולא יושב אלא מוטה, ומניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ומשפשף רגליו בידיו בשעה שהוא מקדש. ואינו רשאי לקדש בתוך הכיור עצמו, אלא מן המים שיוצאים ממנו, שנאמר (שמות ל׳:י״ט) ורחצו אהרן ובניו ממנו, ולא בתוכו. וכל המימות כשרים לקידוש. ואפילו שאינן מים חיים:

וערל. אם עבד פסל. דכתיב (ביחזקאל מ״ד:ט׳) כל בן נכר ערל לב וערל בשר, הקיש ערל לבן נכר, מה בן נכר אם עבד פסל, אף ערל כן:

יושב. דכתיב (דברים י״ח:ה׳) לעמוד לשרת, שלא יהא שירות אלא מעומד:

עומד על גבי כלים. הואיל ורצפת העזרה מקדשת, וכלי שרת מקדשין הדבר הנוגע בהן, מה כלי שרת צריך שלא יהא דבר חוצץ בינו לכלי שרת, אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה. ולא מיבעיא כלים שאינן מין בשר דודאי חייצי, אלא אפילו בהמה שהיא מין בשר. ולא מבעיא בהמה שאינה מין אדם, אלא אפילו רגלי חבירו שהן מין אדם חוצצים:

קבל בשמאל פסל. דכתיב (ויקרא ד׳:כ״ה) ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן, מלמד שלא תהא קבלת הדם ולא נתינה אלא בימין. דכל מקום שנאמר יד או אצבע אינו אלא בימין, דיליף ממצורע דכתיב ביה (שם י״ד) וטבל הכהן את אצבעו הימנית:

ור״ש מכשיר. סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו, הלכך אצבע אונתן דכתיב בתריה קאי, ולא אולקח דכתיב לקמיה. ורבנן סברי מקרא נדרש לפניו ולאחריו, וכי כתיב אצבע אתרווייהו קאי, אלקיחה דלפניו ואנתינה דאחריו. והלכה כחכמים:

נשפך על הרצפה. שלא נתקבל הדם בכלי:

ואספו פסול. דכתיב (שם ט״ז) ולקח מדם הפר, מאי מדם הפר, אי סלקא דעתך ואפילו מקצת דם, והא כתיב (שם ד׳) ואת כל דם הפר ישפוך, אלמא צריך שיקבל כל הדם, אלא קרי ביה ולקח דם מהפר, מן הפר יקבלנו ולא מן הארץ. שגורעין אות מתיבה זו ומוסיפין אותה על תיבה אחרת ודורשים אותה:

נתנו על הכבש שלא כנגד היסוד פסול. ומכל מקום נתכפרו הבעלים. אלא שהבשר אינו נאכל. דאמר רחמנא גבי דם (שם י״ז) ואני נתתיו לכם על

המזבח לכפר, כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו הבעלים:

נתן את הנתנים למטה. מחוט הסיקרא שהיה חגור למזבח באמצע. והדמים הנתנין בחמש אמות העליונות שהן למעלה מן החוט נקראים הנתנים למעלה והניתנין בה׳ אמות תחתונות שהן למטה מן החוט, נקראים הנתנים למטה:

הנתנים בפנים. שדמן טעון הזיה על מזבח הזהב:

בחוץ. על מזבח החיצון:

פסול. ואסור באכילה:

ואין בו כרת. האוכל מבשר הקדשים שנפסל דמו בפסולים הללו, אינו ענוש כרת:

ב **השוחט את הזבח.** שלמים או שאר הנאכלים:

כזית מעור האליה. הא קמשמע לן דעור האליה לאו כאליה דמי, והוי מחשב לאכול דבר שדרכו לאכול, ולפיכך פסול. דאי כאליה דמי, הוי מחשב לאכול דבר שדרכו להקטיר ולא היה פסול, כדתנן לקמן בסמוך, לאכול דבר שדרכו לאכול, להקטיר דבר שדרכו להקטיר, פסול:

ואינו ענוש כרת. האוכל. ואפילו בחוץ, אינו ענוש כרת:

לאכול את בשרו למחר. הא ליכא לאוקמא בשלמים, אלא בתודה וחטאת. דאילו בשלמים, זמנו הוא. אבל לזרוק דמו או להקטיר אמוריו, אפילו בשלמים הוי למחר חוץ לזמנו:

פגול וחייבים עליו כרת. האוכלו ואפילו, בזמנו ענוש כרת:

ג **השוחט והמקבל והמהלך והזורק.** אם כשהוא עסוק באחת מארבע עבודות הללו חשב על הזבח לאכול ממנו דבר שדרכו לאכול דהיינו הבשר, או להקטיר ממנו דבר שדרכו להקטיר דהיינו אימורים, חוץ למקומו, הבשר אסור באכילה, והאוכלו אינו ענוש כרת. ואם חשב על הזבח לאכלו חוץ לזמנו, הזבח פגול, והאוכלו אפילו בתוך זמנו ענוש כרת, דכתיב (ויקרא ז) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה, ובמחשב לאכול מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר. או אינו מדבר אלא באוכל מזבחו ביום השלישי, אמרת, אחר שהוכשר יחזור ויפסל, בתמיה. ועוד, הרי הוא אומר לא יחשב, במחשבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי. ומדקאמר קרא האכל יאכל, דרשינן דבשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת אכילת אדם דהיינו הבשר, ואחת אכילת מזבח דהיינו האמורין. ועל שתיהן הוא אומר לא יחשב פגול יהיה:

ובלבד שיקרב המתיר. הדם שהוא מתיר:

כמצותו. [כאילו היה כשר] שלא יהא בו פסול אחר. אבל אם יש בו פסול מחשבה אחרת, יצא מידי פגול. כדמפרש ואזיל. דגבי פגול כתיב לא ירצה, כדכתיב גבי כשר, לומר לך כהרצאת כשר כך הרצאת פגול. מה הרצאת כשר לא קרי לה הרצאה אלא בזריקה שהיא סוף ארבע עבודות המתירות, אף פגול אינו קבוע, ולעולם הוא תלוי ועומד עד שיזרק הדם שהוא סוף כל המתירין:

ד **בשתיקה.** בלא מחשבה הפוסלת:

הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן. מוציאן מידי פגול. אבל שאר זבחים אין שלא לשמן מוציאן מידי פיגול, דהא כשרים הן בשלא לשמן:

ה **לאכול כזית בחוץ וכזית למחר.** היינו הך דאמרן, אלא דרישא איירי בשתי עבודות, ששחט על מנת לאכול כזית בחוץ, וקבל על מנת לאכול כזית למחר. וכאן בעבודה אחת, ששחט על מנת לאכול כזית למחר וכזית בחוץ:

ר׳ יהודה אומר כו׳. אכולה מתניתין פליג. דלית ליה דמחשבת שאר פסולים מוציאה מידי פגול, אא״כ קדם פסולו לפגולו. ובעבודה אחת נמי פליג, דאית ליה תפום לשון ראשון. ואין הלכה כר׳ יהודה:

לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. ושניהן חוץ לזמנו או חוץ למקומו.

כשר. שאין אכילה והקטרה מצטרפין. לפסלו. דהכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא:

פרק ג

א **כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה.** והוא הדין דאפילו לכתחילה שוחטין. דכתיב (ויקרא א׳:ה׳) ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם, מקבלה ואילך מצות כהונה, למד על השחיטה שכשרה בזרים ובפסולים. ולא קתני ששחטו דמשמע דיעבד אין לכתחילה לא, אלא,. משום טמאים בלבד, דטמא לכתחילה לא ישחוט, גזירה שמא יגע בבשר. וטמא ששחט בקדשים וכשרים לא משכחת לה, אלא בסכינא אריכא, וכגון שהוא

עומד חוץ לעזרה ושוחט הבהמה שבתוך העזרה, דהא שחיטת קדשים בעזרה הויא, ואין טמא נכנס לעזרה. ובנטמא בשרץ, שאינו מטמא את הסכין, דלאו אב הטומאה הוא. או בטמא מת וכגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה, אבל בסכין לא, שטמא מת מטמא את הסכין להיות אב הטומאה כיוצא בו, והסכין מטמא את הבשר:

לפיכך הן פוסלים. את הקרבן במחשבה. הואיל וראויין לעבודה זו, מחשבתן מחשבה ופוסלת:

וכולן. הפסולים:

שקבלו את הדם על מנת לאכול ולהקטיר חוץ לזמנו או חוץ למקומו:

אם יש דם הנפש עוד בבהמה, יחזור הכשר לעבודה ויקבל ויזרוק, והזבח כשר. שאין מחשבתן של אלו פוסלתן בקבלה, לפי שאינן ראוין לה, ואין המחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה, ובדבר הראוי, ובמקום הראוי לעבוד, דכתיב (ויקרא ז) המקריב אותו לא יחשב, בראוי להקרבה הכתוב מדבר:

ב **יחזיר לכשר.** ולא מפסיל במה שנתן אותו לפסול:

נתנו. פסול:

על גבי הכבש שלא כנגד היסוד. דהויא נתינה שלא במקומה. או שנתן את הנתנים למטה למעלה, יחזור הכשר ויקבל. וצריכה לאשמועינן בכולהו דאית ליה תקנתא בחזרה. דאי אשמועינן ברישא, הוה אמינא הנך דחזו לעבודת צבור, כגון טמא דחזי לכתחילה בצבור, הלכך גבי יחיד איכא תקנתא בחזרה, אבל שמאל דלא חזיא לעבודת צבור אימא דלית ליה תקנתא בחזרה. ואי אשמעינן שמאל, הוה אמינא שמאל אית ליה תקנתא בחזרה, שכן יש בה הכשר ביום הכפורים, שכהן גדול נוטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו, אבל כלי חול אימא לא. ואי אשמועינן כלי חול, משום דחזו לקדושינהו, אבל הנך אימא לא, צריכא.

ג **לאכול דבר שאין דרכו לאכול.** חוץ לזמנו או חוץ למקומו:

ור׳ אליעזר פוסל. ואין הלכה כר׳ אליעזר:

ד **קיפה.** תבלין ודק דק שבשולי קדרה:

אלל. שיורי הבשר הנדבקים בעור בשעת הפשט. פירוש אחר, גיד הצואר שהוא קשה ואינו ראוי לאכילה, שקורין קפיל״ו בלע״ז:

הקרנים והטלפים. ואפילו מה שיש בהן קרוב לבשר שכשחותכין אותו יוצא ממנו דם, לא חשיב כבשר:

ואין חייבין עליהם משום פיגול. אם היה הזבח פיגול, שחשב על בשרו לאכלו חוץ לזמנו, ואכל מאלו, פטור:

וטמא. אם אכל מאחת מאלה בטומאת הגוף מזבח כשר, אינו חייב משום אוכל קדשים בטומאת הגוף:

ה **השוחט את המוקדשין.** כל היכא דנקט האי לישנא מירי בנקבות:

לאכול שליל. שבמעיה:

או שליא. העור החופה את הולד. אין מחשבה זו פוסלת את הזבח. דשליל ושליא לאו גופא דזיבחא הוא:

לא פיגל. הכי קאמר, השוחט את המוקדשין לאכול שליל או שליא חוץ למקומו, לא פסל. ואם חשב לאכול מהן חוץ לזמנו, לא פיגל:

חלב המוקדשין וביצי תורין אין חייבין עליהן משום פיגול. אם פגל בזבח ואכל מחלב שבדדיה, לא מחייב עליה משום פגול, דלאו גופא דזיבחא הוא:

ו **להניח את דמו או את אמוריו למחר.** לא שיקטירם למחר, דהאי מחשבת חוץ לזמנו היא ופגול גמור הוי. אלא על מנת שיניח הכל למחר ולא יקטירם:

ר׳ יהודה פוסל. הואיל ומיפסל בהוצאה ובהנוח, מיפסל נמי במחשבת הוצאה והנוח. וכשם שאם הניחן למחר פסול, דדם נפסל בשקיעת החמה, כך אם חשב עליהן להניחם למחר, פסל:

וחכמים מכשירין. הואיל ולא חשב לא להקטיר ולא לזרוק ולא לאכול חוץ לזמנו, וכן לא חשב לא להקטיר ולא לזרוק ולא לאכול חוץ למקומו, אע״פ שחשב להניח למחר או להוציא חוץ למקומו, לא פסל. והלכה כחכמים. והא דלא פסל ר׳ יהודה במחשב בדמים הנתנין למטה לתת אותם למעלה הואיל ואם עשה כן פסל, משום דסבירא ליה לר׳ יהודה שהחושב לזרוק הדם על המזבח אפילו שלא במקומו כאילו חשב לזרקו במקומו, ובלבד שלא יחשוב לזרוק חוץ לעזרה:

פרק ד

א **בית שמאי אומרים כל הנתנין על מזבח החיצון.** יש מהן שטעונין ארבע מתנות. ויש מהן שטעונין שתים שהם ארבע. ויש שטעונים מתנה אחת, כדתנן באידך פרקין. והשתא קאמר דכולן שלא נתן אלא מתנה אחת בדיעבד כפר, דכתיב (דברים י״ב:כ״ז) ודם זבחיך ישפך, שפיכה אחת משמע, מדלא כתיב סביב דמשמע שתי מתנות שהן ארבע:

ובחטאת שתי מתנות. שלש פרשיות נאמרו בחטאות החיצונות בויקרא, אחת בשעיר נשיא, ושתים בחטאות יחיד, אחת בכבשה ואחת בשעירה. בשתים כתיב על קרנת חסר, והאחת מלא. ובית שמאי יש להן יש אם למקרא, הרי כאן ששה, ואין במזבח אלא ארבע, והשתים יתירות לא נאמרו אלא ששנאן הכתוב לעכב. ובית הלל סברי אהני מקרא דמשמע שש, ואהני מסורת דמשמע, ארבע הילכך טפי חדא אמסורת ובצר חדא ממקרא והוו להו חמש, ארבע למצוה וחד לעכב, ואם נתן מתנה אחת כפר:

לפיכך. חטאת וכל הזבחים לבית הלל, ולבית שמאי שאר הזבחים חוץ מחטאת, נתן את הראשונה כתקנה ואת השניה במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנה, כיפר, וכשר הקרבן ליקרב ע״י מתנה ראשונה, דאין השניה מתרת הבשר, שהרי הותר ע״י מתנה ראשונה, הלכך אינה מפגלת:

נתן את הראשונה חוץ לזמנה כו׳ פיגול וחייבין עליו כרת. שאין מחשבת חוץ למקומו דשניה מוציאתו מידי פגול, שהרי הוקבע בראשונה שקרבו כל מתיריו:

ב **אם חסר אחת מכל המתנות לא כפר.** דבפר העלם דבר כתיב (ויקרא ד׳) ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו, ומקרא שאין צריך הוא, שהרי כל עבודותיו נתפרשו בו, אלא לכפול באזהרת הזאות שבו הוא דאתא. והכי משמע, ועשה לו כאשר כתבתי לך עשיותיו, ושנה עליהם לעכב שאם חסר אחת מן המתנות לא כפר:

לפיכך (אם נתנן כולן כתקנן). הואיל וכולן מתירות, אין זו מתרת בלא זו ואין זו מפגלת בלא זו:

ואחת שלא כתקנה. במחשבת חוץ לזמנו:

פסול. שלא הותר בראשונות:

ואין בו כרת. שאין מפגלים בחצי מתיר:

ג **אלו דברים שאין חייבים עליהם** כרת באכילתן משום פגול:

הקומץ. אם קמץ על מנת לאכול שירים למחר, ונתפגלה המנחה שאינה נאכלת אלא ליום ולילה, אין האוכל את הקומץ בכרת, שאין פגול חל אלא על דבר שיש לו מתירין אחרים. דפגול משלמים ילפינן ליה דכתיב (ויקרא ז׳:כ״א) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו וגו׳, מה שלמים מיוחדים שיש להם מתירין בין לאדם בין למזבח, שהדם מתיר להקטיר האמורין למזבח, והאמורין מתירין הבשר לאדם, וחייבין עליהם משום פגול, אף כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פגול, לאפוקי כל הנך דחשיב במתניתין, שאין להם מתירין אלא הן עצמן מתירין לאחרים, שהאוכל מהן אינו חייב משום פגול:

והלבונה. אין אחר מתירה. אלא היא מתרת את המנחה, כמו הקומץ:

מנחת נדבת כהנים. כולה כליל ואינה נקמצת. הלכך אין אחר מתירה:

מנחת כהן משיח. דהיינו חביתי כהן גדול שהיא קריבה בכל יום מחציתה בבקר ומחציתה בערב:

ומנחת נסכים. לא גרסינן דהא מפליג פליגי בה. ויש חילוק בין באה עם הזבח לבאה בפני עצמה:

והדם. הוא המתיר:

והנסכים הבאים בפני עצמן. כגון שהתנדב מנחת נסכים בלא זבח, כדאמרינן במנחות, מתנדב אדם מנחת נסכים בפני עצמה. אי נמי, הביאה בשביל הזבח אלא שהביא זבחו היום ונסכיו למחר, דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפילו למחר. אבל אם הביאן עם זבחו ופגל בזבח, נתפגלו הנסכים:

וחכמים אומרים אף הבאים עם הבהמה. דכיון דיכול להקריב נסכים למחר, נמצא שאין הזבח מתירן ליקרב, אלא הן מתירין את עצמן. והלכה כחכמים:

לוג שמן של מצורע. שייריו נאכלין:

אין חייבין עליו משום פגול. אם פיגל באשם לא נפגל הלוג. ואע״פ שהלוג תלוי באשם, דכתיב (שם י״ד) על דם האשם, דאם לא נתן מדם האשם תחלה אין נתינת השמן כלום, אפילו הכי כיון דאדם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד עשרה ימים, נמצא שאין האשם מתירו. וכיון דאין לו מתירים, אין חייבין עליו משום פגול:

ור״מ אומר. לוג הבא עם האשם בו ביום, חייבין עליו משום פגול אם פגל באשם. ואין הלכה כר״מ:

בין לאדם בין למזבח. או לזה או לזה:

ד **העולה דמה מתיר את בשרה למזבח.** דכתיב (שם א) וזרקו את הדם, והדר וערכו:

ואת עורה לכהנים. דכתיב (שם ז) עור העולה אשר הקריב, אין לו אלא לאחר זריקה:

חטאת העוף. שהיא נאכלת לכהנים. נפקא לן מדכתיב לכל חטאתם, לרבות חטאת העוף דלא תימא נבילה היא:

פרים הנשרפים. פר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור ופר יום הכיפורים:

ושעירים הנשרפים. שעיר של יום הכיפורים, ושעירי עבודה זרה. שכל אלו דמן טעון הזיה לפנים, ואימוריהן קרבין על מזבח העולה ושאר הבשר נשרף בבית הדשן. והואיל ודמן מתיר את אימוריהן ליקרב, אם פגל בהן ואכל את אימוריהן חייב עליהן משום פגול:

כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים. דפגול, בשלמים הוא דכתיב, מה שלמים מיוחדים שמתן דמן על מזבח החיצון, אף כל שדמן נתון על מזבח החיצון. לאפוקי פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שדמן טעון הזיה ומתן דמים בפנים. ואין הלכה כר״ש:

ה **קדשי נכרים.** שהנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל. דכתיב בפרשת אמור איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם, ודרשינן איש, מה תלמוד לומר איש איש, לרבות את הגוים שנודרים נדרים ונדבות כישראל:

אין חייבין משום פגול נותר וטמא. דפגול יליף מנותר בגזירה שוה דעון עון, ונותר יליף מטמא בגזירה שוה דחלול חלול, ובטמא כתיב (ויקרא כ״ב:ב׳) וינזרו מקדשי בני ישראל, ולא מקדשי נכרים. ואין הלכה כרבי מאיר:

דברים שאין חייבין עליהן משום פגול. כגון הקומץ והקטורת וכל השנויין במשנתינו:

חייבין משום טומאה. האוכלן בטומאת הגוף חייב כרת:

חוץ מן הדם. דמיעטיה קרא דכתיב (שם י״ז) ואני נתתיו לכם, שלכם יהא כשאר חולין, ולא כקדשים. ועוד כתיב (שם) על המזבח לכפר, לכפרה נתתיו ולא למעילה. הלכך אין חייבין עליו לא משום טומאה ולא משום נותר ולא משום פגול, אלא משום אוכל דם גרידא:

בדבר שדרכן להאכל. שדרך בני אדם לאכלן, ואע״פ שהוא מן הנקטרים, כגון קומץ ומנחת כהנים והדומים לה. אבל לבונה ועצים וקטורת אין חייבין עליהן משום טומאה. ורבנן פליגי עליה ומרבו להו לטומאה מקרא דכתיב (שם ז) והבשר אשר יגע בכל טמא, והבשר יתירא לרבות עצים ולבונה. והלכה כחכמים דעצים ולבינה נמי יש בהן משום טומאה. ואין לך עצים דמיטמאין אלא עצים של קרבן בלבד, שאם נגעה בהן טומאה אסור לשרפן על גבי המזבח:

ו **לשם זבח.** לאפוקי שינוי קודש, כגון לשם זבח אחר:

לשם זובח. לאפוקי שינוי בעלים. כדילפינן לעיל בריש פרק קמא ממוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה׳ אלהיך נדבה כו׳:

לשם אשים. לאפוקי אם שחטו על מנת לעשותו חתיכות צלויות בגחלים:

לשם ריח. לאפוקי אם צלאן תחלה חוץ למערכה, דתו לא מסקי ריחא:

לשם הנחת רוח. נחת רוח להקב״ה שאמר ונעשה רצונו. וכל הני ילפינן להו מדכתיב אשה ריח ניחוח:

לשם חטא. לשם חטאו שהוא מביאו עליו:

אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו. אלא שחטו סתם, כשר:

שהוא תנאי ב״ד. שישחוט סתם ולא לימא לשמן, דלמא אתי למימר שלא לשמן:

שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד. הלכך אי הוה אומר שלא לשמן אף כי אמרו הבעלים לשמן, לאו מידי הוא, דלאו בדידהו תליא מילתא, דכתיב (ויקרא ז׳:י״ח) המקריב אותו לא יחשב. והלכה כרבי יוסי:

פרק ה

א **איזהו מקומן של זבחים, קדשי קדשים.** עולות חטאות ואשמות:

שחיטתן בצפון. עולה, בהדיא כתיב בה (שם א׳) ושחט אותו על ירך המזבח צפונה. חטאת, כתיב בה (שם ו) במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת. אשם, כתיב ביה (שם ז) במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם:

שחיטתן בצפון. והא דלא תני הכא וקבול דמן בכלי שרת בצפון, אע״ג דכולהו קבלת דמן בצפון במקום שחיטה, דסמוך לשחיטה כתיב ולקח מדם הפר, אלא, משום דאיכא אשמו של מצורע שהכהן היה מקבל מקצת דמו בכפו, דכתיב (שם י״ד) ולקח הכהן מדם האשם ונתן, מה נתינה בעצמו של כהן, באצבעו, אף לקיחה בעצמו של כהן, משום הכי לא כתב הכא וקבול דמן, שאין קבול דמן שוה. ומשום דלא סגי ליה בלא קבלת כלי, שלאחר שקבל כהן אחד למקצת דם בידו היה כהן אחר מקבל הדם בכלי, משום הכי הדר תני בהדיא אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון:

פר ושעיר של יום הכפורים. אע״ג דצפון כעולה הוא דכתיב, הקדים תנא לחטאות ברישא, דאיידי דאתיא מדרשא חביבא ליה. וחטאות פנימיות איידי דנכנס דמן לפני ולפנים חביבא ליה ואקדמינהו לשאר חטאות. ואינהו נמי שחיטתן בצפון דכתיב (שם ד) ושחט את החטאת במקום העולה, וקרא יתירא הוא, דהא כתיב במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת, אלא זה בנה אב לכל החטאות שיהו טעונות צפון:

וקבול דמן בכלי שרת. דכתיב בעולת סיני (שמות כ״ד:ו׳) וישם באגנות, וממנו למדו כל הזבחים להיות טעונים כלי:

הזיה על בין הבדים. עומד בין שני בדי ארון ומזה אחת למעלה ושבע למטה כנגד עוביה של כפורת, ולא היו נוגעים בה:

ועל הפרוכת. דכתיב (ויקרא ט״ז:ט״ז) וכן יעשה לאהל מועד:

ועל מזבח הזהב. כדכתיב ויצא אל המזבח. בסדר עבודת יום הכיפורים בפרשת אחרי מות:

מתנה אחת מעכבת. כדאמרן בפרק בית שמאי (זבחים דף ל״ו) דבפר העלם דבר כתיב ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו, וקרא יתירא הוא, לעכב שאם חסר אחת מן המתנות לא כפר. ודרשינן ועשה לפר, זה פר יום הכיפורים, דבדידיה נמי מתנה אחת מעכבת כמו פר העלם דבר:

שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי. כדכתיב (ויקרא ד׳:ז׳) אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אוהל מועד, ואוהל מועד למערבו של מזבח החיצון היה:

אם לא נתן. שירי הדם ליסוד, לא עכב הכפרה. דבתר הזאות ומתן דמים לפנים כתיב (שם י״ו) וכלה מכפר את הקדש, דמשמע שכבר שלמו כל הכפרות כולן:

ב **פרים הנשרפים.** פר העלם ופר כהן משיח, שאין נאכלים לכהנים אלא נשרפים חוץ לירושלים:

ושעירים הנשרפים. שעירי עבודה זרה. שהוקשו לפר העלם לכל דבריהם:

הזיה על הפרוכת. שבע הזיות על הפרוכת. אבל בין הבדים לא כתיב בהו הזיה כמו בפר של יום הכיפורים דכתיב ביה (שם) והזה באצבעו על פני הכפורת:

אלו ואלו. של יום הכיפורים ושאר הנשרפים:

נשרפים בבית הדשן. למקום שמוציאים שם את הדשן של מזבח החיצון, דכתיב ביה (שם ו׳) והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה. ובפרים הנשרפים כתיב (שם ד׳) אל שפך הדשן ישרף:

ג **אלו הן חטאות הצבור.** שאנו צריכין להזכירם, שהרי הפנימיות כבר נשנו:

שעירי ראשי חדשים ושל מועדות. שהן על מזבח החיצון:

שחיטתן בצפון. שהרי למדנו בבנין אב לכל החטאות שהן טעונות צפון:

עלה בכבש ופנה לסובב. מפני שדמה ניתן על הקרנות ובאצבע, צריך לעמוד על גבי סובב. אבל בכל שאר הדמים שהן התחתונים מן החוט ולמטה, עומד על הרצפה אצל זוית המזבח וזורק מן הכלי, וכל מקום שיגיע למזבח כשר:

ובא לו לקרן דרומית מזרחית. שבה הוא פוגע ראשון, כדקיימא לן [יומא דף ט״ו] כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין, והכבש בדרום, וכשעולה בו ופניו למזבח נמצא ימינו למזרח, ופונה לימינו למזרח ובא לו לאותה הקרן והולך ומקיף בסובב דרך ימין ופניו למזבח מן הדרום למזרח וממזרח לצפון ומצפון למערב דהיינו דרך ימין. ואמה על אמה ברום אמה הנתון בראש המזבח בכל זוית וזוית שבה, קרוי קרן:

על יסוד דרומית. דילפינן ירידתו מן הכבש בחטאות החיצונות ושיירי הדם בידו, מיציאתו מן ההיכל ושיריים הפנימים בידו, מה יציאתו מן ההיכל היה נותן שיירי הדם בסמוך לו שהוא יסוד מערבי כדכתיב (ויקרא ד׳:ז׳) אשר פתח אהל מועד, דהיינו לצד מערב שהוא סמוך להיכל, אף ירידתו מן הכבש נותן השיריים בסמוך לו, דהיינו יסוד דרומי סמוך לכבש, שהכבש בדרום:

לפנים מן הקלעים. לפי שבמשכן היו קלעים היקף לחצר אהל מועד, ובחטאת כתיב (שם ו) במקום קדוש תאכל בחצר אוהל מועד. ובבית עולמים היתה חומת העזרה במקום הקלעים:

לזכרי כהונה. דגבי חטאת ואשם ומנחה כתיב כל זכר בכהנים יאכל אותה:

בכל מאכל. משום דבעי למתני בפסח דאינו נאכל אלא צלי, תנא בכולהו בכל מאכל:

ליום ולילה. דכתיב (שם ז׳) ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו, יאכל, למדנו לתודה שנאכלת ליום אחד. חטאת ואשם מנין, תלמוד לומר זבח:

עד חצות. סייג עשו חכמים לתורה להרחיק את האדם מן העבירה. דהא קרא לא יניח ממנו עד בוקר קאמר:

ד **העולה קדשי קדשים.** היא. ליפסל ביוצא, ובטבול יום, ובמחוסר כפורים ומועלים בה. ומשום דלא כתיב בה בקרא קודש קדשים היא כמו בחטאת ואשם, אשמועינן תנא הכא דהיא נמי קדשי קדשים כחטאת ואשם, שהרי היא שוה להם למקום שחיטתן וקבלת דמן:

שתי מתנות. בקרן מזרחית צפונית, ובקרן מערבית דרומית שכנגדה באלכסון. וטעמא, משום דקרן מזרחית דרומית לא היה לו יסוד לפי שלא היה בחלקו של בנימין שנתנבא יעקב עליו (בראשית מ״ט:כ״ז) בבקר יאכל עד, באחסנתיה יתבני מקדשא, דבר המקודש לדמים לא יהא אלא בחלקו של בנימין, ואותו הקרן לא היה בחלקו, שהמזבח היה תופס בחלקו של יהודה אמה במזרחו ואמה בדרומו כל אורך מזרח ודרום בעובי אמה, אלא שלא היתה אמה שבמזרח על פני כל המזרח, שכשמגיע לקרן מזרחית צפונית היתה כלה בתוך אמה לקרן, וכן אכילת האמה הדרומית לא היתה מהלכת על פני כל הדרום, שכשמגיע לקרן דרומית מערבית היתה כלה סמוך לקרן אמה. נמצא יסוד לשלש הקרנות. הלכך היה מתחיל בקרן צפונית מזרחית. הואיל וקרן דרומית מזרחית אין לה יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף שנתנבא עליו יעקב. ועולה טעונה תחלת מתן דמה כנגד היסוד, הלכך בעי הנך תרתי דאמרן. דשתי מתנות שהן ארבע בעינן, כדי שיהא מתן הדם בארבע רוחות המזבח, דכתיב (ויקרא א׳:ה׳) וזרקו את הדם על המזבח סביב, אי וזרקו יכול יזרקנו בזריקה אחת, תלמוד לומר, סביב ואי אפשר להקיף בזריקה אחת. אי סביב יכול יקיפנו כחוט, תלמוד לומר וזרקו, ואין זריקה אלא מרחוק, וכחוט אי אפשר להקיף אלא באצבע. הא כיצד, נותן שתי מתנות שהן ארבע:

וטעונה הפשט ונתוח. כדכתיב (שם) והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה:

וכליל לאישים. כולה נשרפת על גבי האש:

ה **זבחי שלמי צבור.** כבשי עצרת:

אשם גזילות. האמור בשבועת הפקדון:

אשם מעילות. הנהנה מן ההקדש:

אשם שפחה חרופה. הבא על שפחה שחציה שפחה וחציה בת חורין המיועדת לעבד עברי שמותר בשפחה ובבת חורין:

אשם נזיר. שנטמא במת. דכתיב ביה (במדבר ו׳:י״ב) והזיר לה׳ את ימי נזרו [וגו׳]:

אשם תלוי. ספק שגג בדבר שחייבין על זדונו כרת, ספק לא שגג. והוא כתיב בויקרא אצל אשם מעילות:

אשם ודאי. לא גרסינן. שכל אלו אשם ודאי הן, חוץ מאשם תלוי:

שתי מתנות שהן ארבע. דבאשם נמי כתיב זריקה וכתיב סביב:

ונאכלין לפנים מן הקלעים. דכתיב באשם (במדבר י״ח:י׳) בקודש הקדשים תאכלנו. וזבחי שלמי צבור סמך אותן הכתוב לחטאת דכתיב (ויקרא כ״ג:י״ט) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים, לומר לך שדינן כחטאת שאין נאכלין אלא לפנים מן הקלעים ולזכרי כהונה. אבל אין טעונים ארבע מתנות כחטאת, שאין לך בכל הקרבנות מי שטעון ארבע מתנות אלא חטאת בלבד:

ו **התודה ואיל נזיר קדשים קלים.** אין מועלין בהן:

שחיטתן בכל מקום. אין טעונין שחיטה בצפון:

ונאכלים בכל העיר. דגבי חטאת כתיב (שם י׳) ואכלתם אותה במקום קדוש, ואין שלמים במקום קדוש אלא במקום טהור דהיינו בכל העיר שהוא מקום טהור מליכנס שם מצורעים:

לכל אדם. לזרים:

ליום ולילה. בתודה כתיב (שם ז׳) ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר. ותניא, תודת שלמיו, לרבות שלמי נזיר:

המורם מהם. חזה ושוק שנתן מהן לכהן כשאר שלמים, דתודה לשלמים אתקוש דכתיב (שם) וזאת תורת זבח השלמים וגו׳ אם על תודה וגו׳. וארבע חלות מארבע מינים שבה כדכתיב (שם) אחד מכל קרבן לכהן הזורק וגו׳, ומורם מאיל נזיר, זרוע בשלה וחזה ושוק וחלת מצה אחת ורקיק אחד:

כיוצא בהן. נאכלים בכל העיר ליום ולילה:

לכהנים לנשיהם. כדכתיב (שם י׳) ואת חזה התנופה וגו׳ תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנותיך:

ז **שחיטתן בכל מקום בעזרה.** שלש פרשיות נאמרו בשחיטת שלמים, חדא בבן בקר, וחדא בכשב, וחדא בעז. בקמייתא כתיב ושחטו פתח אהל מועד, ובתרתי בתרייתא כתיב לפני אהל מועד, להכשיר את כל הרוחות שבעזרה, דלפני משמע כל שלפני ההיכל:

לשני ימים ולילה אחד. דהכי כתיב בשלמים (שם ז׳) והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף:

ח **והמעשר.** מעשר בהמה:

ודמן טעון מתנה אחת. דלא כתיב בהו סביב, אלא ואת דמם תזרוק כתיב גבי בכור. והנך נמי מהתם ילפינן, מדלא כתיב ואת דמו אלא ואת דמם:

כנגד היסוד. במקום שיש יסוד תחתיו, למעוטי מזרחית דרומית שאין שם יסוד כדאמרן. ובכור ומעשר ופסח טעונים יסוד, דילפינן זריקה זריקה לגזירה שוה מעולה, ובעולה כתיב (ויקרא ד׳:ז׳) אל יסוד מזבח העולה:

שינה באכילתן. זה מזה. אע״פ שהשוה אותן למתן דמים:

הבכור נאכל לכהנים. כדכתיב (במדבר י״ח:י״ח) ובשרם יהיה לך:

והמעשר לכל אדם. שלא מצינו בכל התורה שיהיה לכהנים חלק בו:

ונאכלין בכל העיר. דכתיב (דברים י״ב:ה׳-ו׳) והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם. ותניא, בשני מעשרות הכתוב מדבר, חד מעשר בהמה, וחד מעשר דגן. וכתיב בההוא קרא ובכורות בקרכם וצאנכם, ומדלא קבע להו מחיצה שמע מינה דמעשר ובכור נאכלים בכל העיר:

לשני ימים ולי, לה אחד. דבבכור הוא אומר ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין, הקישו הכתוב לחזה ושוק, מה חזה ושוק של שלמים לשני ימים ולילה אחד, אף בכור לשני ימים ולילה אחד, ומעשר כבכור:

למנוייו. לאותם שנמנו בדמי לקיחתו כדכתיב (שמות י״ב:ד׳) איש לפי אכלו תכוסו:

פרק ו

א **קדשי קדשים.** כאילו נשחטו בצפון. דכתיב (שם כ׳) וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך, כולו כשר לעולה וכולו כשר לשלמים, ואע״ג דעולה טעונה צפון ואין שלמים טעונים צפון:

מחצי המזבח ולצפון כצפון. דמשמע ליה חציו לעולותיך וחציו לשלמיך. דאי סלקא דעתך כולו לעולה כשר, השתא כולו לעולה אמרת דכשר, כולו לשלמים ששחיטתן בכל מקום מיבעיא. ואידך, איצטריך, סלקא דעתך אמינא עולה דדחיק לה מקום, שלא הוכשרו לה שאר הרוחות, ופעמים שהעולות מרובות וצר להם המקום, לפיכך הכשיר להם ראש המזבח, אבל שלמים דלא דחיק להו המקום לא הכשיר להם ראש המזבח, קמ״ל. והלכה כרבי יוסי:

היו נקמצות בכל מקום. ואינם טעונות צפון. דלא קבע הכתוב מקום לקמיצה:

לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה. דכתיב (במדבר י״ח) לכל קרבנם ולכל מנחתם, וסמיך ליה בקודש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו:

ליום ולילה עד חצות. דילפינן ממנחת לחמי תודה:

ב **חטאת העוף היתה נעשית בקרן מערבית דרומית.** משום דמנחת חוטא קרויה חטאת, דכתיב במנחת חוטא (ויקרא ה׳:י״א) לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא. ומשמע נמי שהחטאת קרויה מנחה. דחטאת נהפכה להיות מנחה בדלי דלות, ומנחה מצינו שטעונה הגשה בקרן מערבית דרומית דכתיב (שם ו) הקרב אותה בני אהרן לפני ה׳ אל פני המזבח, איזהו רוח שהוא לפני ה׳ ואל פני המזבח, הוי אומר זו רוח מערבית דרומית, דלפני ה׳ הוא מערב, ופני המזבח הוא הדרום ששם היה הכבש, ומה מנחה טעונה הגשה בקרן מערבית דרומית, אף חטאת העוף עבודתה בקרן מערבית דרומית. והזאת דמה היא עיקר עבודתה:

בכל מקום היתה כשרה. למליקתה:

אלא זה היה מקומה. להזאתה. והכי מפרש לה בגמרא:

מלמטה. למטה מחוט הסקרא:

הגשות. של מנחות קודם קמיצתן, כדכתיב (שם ב׳) והגישה אל המזבח:

ושיירי הדם. של חטאות החיצונות היה שופך אל יסוד דרומי. כדילפינן בפרק איזהו מקומן:

ניסוך המים. בחג הסוכות:

והיין. בכל יום. ששם היו השיתין ולא היה אפשר לנסך כי אם שם:

ועולת העוף כשהיא רבה במזרח. דעיקר מקומה בקרן דרומית מזרחית, מפני שקרובה לבית הדשן לזרוק שם מוראה ונוצה, כדכתיב (שם א׳) והשליך

אותה וגו׳ אל מקום הדשן. וכשהיא רבה שם שיש כהנים הרבה באותה הקרן עסוקים בעולות ואין לזה מקום לעמוד בסובב דעולת העוף נעשית למעלה, בא לו לקרן דרומית מערבית, שאף היא סמוכה לבית הדשן יותר משאר שתי קרנות, שבית הדשן סמוך לכבש היה במזרחו של כבש ולדרומו של מזבח:

ג **ומקיפים דרך שמאל.** מקיפים את המזבח בשביל צרכי עבודה. כגון למתן דמי חטאות ולסידור מערכה או להפך אברים בצנורא, ויורדים במערבו של כבש שהיא שמאל העולין למזבח בעלייתן:

חוץ מן העולה לג׳ דברים אלו. הנעשים בקרן מערבית דרומית, שהן ניסוך המים והיין ועולת העוף, שכשהוא עולה למזבח פונה לסובב לשמאל באותה הקרן וכשגמר חוזר על עקב דרך עלייתו. בניסוך המים והיין, שמא יתעשנו בעשן המזבח בעוד שהוא פונה דרך ימין ומקיף לשמאל ויפיגו טעמן וריחן, ואנן בעינן תמימים יהיו לכם ונסכיהם שיהיו הנסכים תמימים. ועולת העוף נמי שמא תתעשן ותמות:

ד **היה מולק את ראשה.** אוחז שתי גפיה בשתי אצבעותיו זרת וקמיצה של ידו השמאלית, והעוף על גבי ידו ופניו של עוף לצד גב ידו שיהיה העורף למעלה, ומותח צוארו הגרון על רוחב של שתי אצבעותיו אצבע ואמה. ומולק בצפרנו. וזו אחת מעבודות קשות שבמקדש:

ואינו מבדיל. הראש מן הגוף. אלא חותך שדרה ומפרקת ורוב בשר עמו עד שמגיע לושט או לקנה ונוטל סימן אחד לבדו ומולק, כדכתיב ולא יבדיל:

ומזה מדמה. אוחז בעוף ומזה. שלא היה מזה לא בכלי ולא באצבע אלא בגופו של עוף:

היה מתמצה. שמקרב בית מליקתו למזבח ודוחקו בקיר והדם מתמצה ויורד ליסוד. דבחטאת העוף כתיב (ויקרא ה׳) והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח, איזהו קיר שהשירים שלו מתמצין ליסוד. הוי אומר זה קיר התחתון, דהיינו מן החוט ולמטה. דאי קיר העליון, דהיינו מן החוט ולמעלה, פעמים שהיה מתמצה לסובב, כיון שעושה למעלה מן הסובב שהחוט למטה מן הסובב אמה:

ה **עלה בכבש.** לפי שעולת העוף נעשית למעלה, דלא כתיב בעולת העוף יסוד, אלא בחטאת העוף בלבד. ובבהמה איפכא, דחטאת בהמה נעשית למעלה דכתיב בה קרנות המזבח, ועולת בהמה למטה דכתיב (שם ד׳) אל יסוד מזבח העולה, תלה היסוד בעולה:

בא לו לקרן דרומית מזרחית. לפי שהיא קרובה לבית הדשן ששם משליך המוראה והנוצה:

ממול ערפה. מול הרואה את ערפה. והוא אחורי הצואר. ואע״פ שלא נאמר בעולה מול עורף, למדנו בה מול עורף מחטאת:

ומבדיל. חותך שני סימנים. דמדכתיב בחטאת העוף ולא יבדיל, למדנו שבעולת העוף מבדיל:

והקיף בית מליקתו למזבח. מקרב ודוחק בית המליקה בקיר המזבח כדי שיתמצה הדם:

וספגו במלח. לשון שאיבה ולקיחה, כמו סופג את הארבעים. אף כאן נותן עליו מלח כדי שיהא הראש מושך ומקבל המלח. פירוש אחר, ספגו בגימ״ל כמו סופקו בקו״ף, לשון ויספוק את כפיו (במדבר כ״ד):

מוראה. זפק:

נוצה. קודר בו כמין ארובה ונוטל כל העור והנוצה שכנגד הזפק עם הזפק ומשליך:

שסע. את העוף בין אגפים ולא היה מבדיל:

ו **הבדיל בחטאת.** שמלק שני סימנים בחטאת:

או לא הבדיל בעולה. שמלק בה סימן אחד:

פסול. דכל שינוי שהוא לפני עבודת הדם פסול:

ולא מיצה דם הגוף פסולה. דעיקר דמים בגוף הוא דשכיחי:

ז **חטאת העוף שמלקה שלא לשמה.** מליקה בעוף במקום שחיטה בבהמה. ומיצוי בעוף במקום זריקת הדם בבהמה. והמחשבה הפוסלת בשחיטה וזריקת דם בבהמה, פוסלת במליקה ובמיצוי הדם בעוף. אבל קבלה והלוך אין בעוף:

עולת העוף כשרה. כדתנן בריש פרק קמא גבי בהמה, כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת:

לאכול דבר שדרכו לאכול. חטאת העוף:

להקטיר דבר שדרכו להקטיר. עולת העוף:

שלא לשמה. אין מוציא עולה מידי פגול, לפי שהיא כשרה שלא לשמה. וכולה מתניתין מפורשת לעיל פרק ב׳:

פרק ז

א **חטאת העוף שעשאה למטה.** מחוט הסקרא, כהלכתה שהיא נעשית למטה, כדאמרן בפרקין דלעיל:

כמעשה חטאת. בהזאה ומיצוי:

לשם חטאת. אף על פי ששינה בסדר מליקה כגון שמלק והבדיל, ובחטאת נאמר ולא יבדיל:

כשרה. הואיל ונעשית למטה ובשאר עבודות כהלכתה:

כמעשה חטאת לשם עולה וכו' פסולה. דחטאת שלא לשמה פסולה:

כמעשה כולם. כלומר כמעשה אחד מכולם האמורים כאן, ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת, הואיל ועשאה למעלה פסולה:

ב **עולת העוף שעשאה למעלה.** כהלכתה שהיא נעשית למעלה:

כמעשה עולה לשם עולה. אף על פי ששינה במליקתה שלא הבדיל, ומן הדין היה לו להבדיל, אפילו הכי כשרה:

כמעשה עולה לשם חטאת כשרה. דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת:

עשאה למטה כמעשה כולן. כמעשה אחד מכולן, ואפילו כמעשה עולה לשם עולה:

פסולה. הואיל ועשאה למטה פסולה:

ג **וכולן אינן מטמאות בבית הבליעה.** אע"פ שנפסלו, מליקתן מטהרתן מידי נבילה, ואין מטמאין בבית הבליעה כדין נבלת עוף טהור שהאוכלה אע"פ שלא נגע בה כגון שתחבה לו חבירו בבית הבליעה נטמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו, אבל אלו אף על פי שאין מליקתן מתירתן באכילה מפני הפסול שאירע בהן, מכל מקום מטהרתן ומוציאתן מידי נבילה:

ומועלין בהן. הנהנה מהן בשוה פרוטה מביא קרבן מעילה כדין כל נהנה מן ההקדש. ואפילו חטאת, הואיל ונפסלה ולא היה בה שעת היתר לכהנים, לא יצאה מידי מעילה:

חוץ מחטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת. דכשרה היא ויש בה שעת היתר לכהנים, ושוב אין בה מעילה אפילו לזר:

ד **ר' אליעזר אומר מועלים בה.** דהא עולה היא ומי הוציאה ממעילתה, והלא שעת היתר לכהנים לא היה לה:

רבי יהושע אומר אין מועלים בה. דכיון דשינה שמה ומעשיה ומקומה לשם חטאת, נעשית חטאת:

ומה חטאת העוף שאין מועלים בה. כששחטה לשמה, שהרי נאכלת לכהנים:

שינה את שמה. נפסלה ולא באה לכלל היתר:

מועלים בה. דהא רבי יהושע גופיה לא פליג עליה:

לדבר שיש בו מעילה. לשם עולה:

ששחטן בדרום. לשם שלמים, יוכיחו:

ששינה שמן ומעשיהן לדבר שאין בו מעילה. שקדשים קלים אין מעילה אלא באימוריהן:

ומועלים בהן. מפני שנפסלו בשינוי מקומן ולא הוציאתן זריקתן מידי מעילה:

איסור והיתר. קדשים קלים יש באימוריהן משום מעילה ואין בבשרן משום מעילה:

בדבר שכולו היתר. בחטאת העוף שאין בו צד מעילה. והלכה כרבי יהושע:

ה **מלק בשמאל.** דמליקתו פסולה. שכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא של ימין:

או בלילה. דאין מליקה בלילה, דרחמנא אמר ביום צוותו:

אינן מטמאין. הואיל ופסולן בקודש ואהני מליקה דידהו שאם עלו לא ירדו:

שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אין מטמאין בבית הבליעה. ואף על פי שאסורים באכילה:

מלק בסכין. לאו מליקה היא ולאו שחיטה היא, דהא מליקה בצפורן היא בעצמו של כהן:

מלק חולין בפנים. דלא שייך מליקה בחולין אלא בקדשים בפנים, והמולק חולין בכל מקום או קדשים בחוץ הוי כאילו נוחר או מעקר, ואין אותה מליקה מוציאה מידי נבילה:

תורין שלא הגיע זמנן. תורים גדולים, כשרים, קטנים פסולים. בני יונה, קטנים כשרים, גדולים פסולים:

ושיבש גפה. דמחוסר אבר פסול אף בעופות. דהא דקיימא לן אין תמות וזכרות בעופות, הני מילי כגון דוקין שבעין שאין מומן ניכר, אבל מחוסר אבר, הקריבהו נא לפחתך:

מטמא בבית הבליעה. דלא מהני מליקה דידהו למידי, שאפילו עלו ירדו:

כל שאין פסולן בקודש. שנפסלו קודם שבאו לעזרה. וכל שאין פסולן בקודש אמרינן לקמן בפרק המזבח מקדש, דאם עלה ירד. אבל אותן שפסולן בקודש כגון הקדשים הראויין אלא שנפסלו בעבודותיהן, אין מטמאין, דהא אהני להו מליקה דאם עלו לא ירדו:

כל הפסולים. כגון זר, ואונן וטבול יום ומחוסר כפורים וכל אותן השנויין בריש פ״ב:

ואינן מטמאות בבית הבליעה. שאף על פי שאין מליקתן מתרת קדשים באכילה. מכל מקום מוציאתן מידי נבלה:

ו **אינה מטמאה בבית הבליעה.** דמליקתה מטהרתה מידי נבלה:

ר׳ יהודה אומר מטמאה בבית הבליעה. דסבירא ליה לר״י דלא אהני שחיטה בעוף של חולין ולא מליקה בקדשים בטריפה בעוף להוציאה מידי נבילה:

אינו דין שתהא שחיטה כו׳. וכיון דילפת ששחיטה מטהר את הטריפה בעוף בחולין מק״ו, ילפינן מליקת קדשים מינה בבנין אב, מה מצינו בשחיטה כו׳, אף מליקה המכשרת באכילה תטהר טריפתה מטומאתה:

רבי יוסי אומר דיה כו׳. כיון דלא אשכחן בהדיא דשחיטה מוציאה מידי נבילה בעוף, אלא מק״ו מנבלת בהמה אתה בא ללמוד, דיה שתהא כנבלת בהמה ששחיטתה מטהרתה מידי נבילה ולא מליקתה, דדיו לבא מן הדין להיות כנדון. ושלש מחלוקות בדבר, ר״מ סבר, אחד שחיטה ואחד מליקה מוציאה בעוף מידי נבלה. ור׳ יהודה סבר, בין שחיטה בין מליקה לא מהני בטריפה בעוף להוציאה מידי נבלה. ור׳ יוסי סבר, שחיטה מהניא, מליקה לא מהניא. והלכה כר׳ יוסי:

פרק ח

א **כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות.** הכי קאמר, כל הזבחים שנתערבו בהם חטאות המתות, או שור הנסקל:

אפילו אחת בריבוא ימותו כולן. דכיון דנתערבו באיסורי הנאה אין תקנה לפדותם דנימא ירעו עד שיסתאבו. ולא בטלי ברובא, דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי. וחטאות המתות הן חמשה, ואלו הן, ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, ושכיפרו בעליה באחרת, ושעברה שנתה. אלו חמש חטאות מניחין אותן במקום סגור עד שימותו מאליהן, והן נקראין חטאות המתות:

בשור שנעבדה בו עבירה. שהוא נפסל בה להקרבה. כגון שהמית את האדם על פי עד אחד שאינו אסור להדיוט, לפי שאינו נסקל אלא על פי שני עדים:

או על פי הבעלים. שבאו בעלים לב״ד והודו שהמית, דאפטר ליה מסקילה דמודה בקנס פטור. אבל לגבוה נאסר, דקיי״ל, ומן הצאן, להוציא את הנוגח:

ורובע ונרבע. על פי עד אחד, או על פי הבעלים, או קודם שנגמר דינו, או שהיה אותו שהמית והרובע והנרבע [שלו] נכרי. שנאסר לגבוה ולא להדיוט:

מוקצה. שהפרישוהו לקרבן לעבודה זרה, ונעבד נמי, שניהם מותרים להדיוט:

באתנן ומחיר. כל הני חולין נינהו, וזבח אחד מעורב בהן, כולן ירעו. שאי אפשר לשחוט אחד מהם בלא מום, שמא זהו הזבח. והשוחט קדשים בחוץ חייב כרת. ולמכרן לצרכי עולות אי אפשר, שהרי פסולים:

ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין. אם חטאת חטאת ואם עולה עולה. ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבכולן ויאמר, כל מקום שהוא הזבח יהא מחולל על המעות הללו:

נתערב. זבח אחד בחולין כשרים הרבה:

ימכרו החולין. כולן:

לצריכי אותו המין שהיה הזבח שנתערב בהן. ונמצאו כולן קדשים ממין אחד אלא שאין ידוע מי בעליו של כל אחד ואחד, שהרי הזבח הראשון שם בעליו עליו ואין ידוע איזהו. ותקנתו, שיקריב כל אחד לשם מי שהוא ויאמר כשיקריב כל אחד, הרי הוא לשם בעלים שלו:

ב **מין במינו.** חטאת בחטאת, עולה בעולה, שלמים בשלמים, אלא שהן של בעלים הרבה:

יקריב כל אחד לשם מי שהוא. ולא יזכיר שם אדם. והני מילי בקרבנות של נשים דלא בעי סמיכה, דכתיב בני ישראל וסמך, בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות. אבל בקרבן אנשים דבעי סמיכה, לא:

מין בשאינו מינו ירעו. שאי אפשר בהקרבה, שחלוקין במתן דמים או בהקטרתן או באכילתן:

ויפסיד המותר מביתו. שאם מכר אחד מהן בשנים והאחר באחד, צריך להביא מכל מין בשנים, כיון שאין ידוע מאיזה מין הוא אותו שנמכר בשנים, ונמצא מפסיד אחד מביתו:

נתערבו בבכור ובמעשר. בהמה. שאין להם פדיון שתחול קדושתו על דמיהן ויצאו הן לחולין, אלא נאכלין במומן, הבכור נאכל לכהנים והמעשר לבעלים:

כולן ירעו עד שיסתאבו. שיפול בהן מום. ויאמר, כל מקום שהוא הזבח יתחלל על המעות הללו. ומותרים לאכלן, ובלבד שיאכלו בתורת בכור ומעשר, שלא ימכרם באטליז ולא ישקלם בליטרא. ומדמי הזבח יקריב מינו של זבח:

הכל יכולים להתערב. כלומר אם נתערבו יש ספק בתערובתן:

חוץ מן החטאת עם האשם. שהחטאת אינה לעולם איל, ואשם אינו אלא איל. ואי אשם מצורע ואשם נזיר הוא שהן באים כבשים, מכל מקום הן זכרים, והחטאת אינה באה אלא נקבה. אבל חטאת ועולה מתערבים, כגון שעיר נשיא בשעיר עולת נדבה. וכל שכן חטאת ושלמים, שהכל קרב שלמים בין זכרים בין נקבות. וכן איל של עולת נדבה באשם:

ג **אשם שנתערב בשלמים.** שמתן דמו של אשם ושלמים שוה:

שניהם ישחטו בצפון. דשלמים שחיטתן בכל מקום ויכולים נמי לשוחטן בצפון במקום ששוחטים האשם:

כחמור שבהן. לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה. ולא כשלמים הקלים שנאכלים בכל העיר לכל אדם לשני ימים ולילה אחד. ובעל השלמים יצא ידי נדרו, דהא שלמים לשמן הן קרבין, שמקריב כל אחד לשם מי שהוא:

אין מביאין קדשים לבית הפסול. שממעט את אכילת שלמים בין באוכליהן בין בזמן אכילתן ומביאן לידי נותר. אלא ירעו ויסתאבו וימכרו כדאמרינן גבי קדשים בקדשים מין בשאינו מינו, ויביא בדמי היפה שבהן כו׳. ואין הלכה כר״ש:

חתיכות בחתיכות. אם נתערבו חתיכת קדשי קדשים בחתיכה של קדשים קלים, או חתיכה של קדשים קלים הנאכלים ליום אחד כגון שלמי תודה עם חתיכה של קדשים קלים הנאכלים לשני ימים ולילה אחד דהיינו שאר שלמים, בהא מודו רבנן לר״ש דיאכלו כחמור שבהן, דמאי אית ליה למיעבד:

ד **אברי חטאת.** שבשרה נאכל לכהנים:

שנתערבו באברי עולה. שכולה כליל:

יתן למעלן. יתן אברי התערובות כולן על העצים. וטעמא דר׳ אליעזר, דאמר קרא (ויקרא ב׳:י״א) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה׳, והכי משמעותא דקרא, כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו, ולא תקטירו כל שממנו אשה לה׳, דהיינו השיריים של קרבן. קרבן ראשית תקריבו מן השאור והדבש לה׳, שתי לחם מן השאור ודבש מן הביכורים מפרי העץ שהם תאנים ותמרים. ואל המזבח דרשינן ליה בין אשאור ודבש בין אשיריים, לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים. והיינו דקאמר ורואה אני את בשר חטאת כאילו הן עצים:

וחכמים אומרים תעובר צורתן. כלומר יניח אותן עד שיפסלו ויצאו לבית השריפה כשאר פסולי המוקדשים, ואינו מעלן למזבח, דהא עבר משום כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו, וחטאת דאימוריו קרבים לאישים הרי הבשר בבל תקטירו. והלכה כחכמים:

ה **אברים באברי בעלי מומים.** אברים כשרים שנתערב בהן אבר אחד של בעלי מומין, ובא כהן שאינו יודע בתערובתן והקריב אחד מן הראשין, יקריבו כל הראשין לכתחלה, דתלינן איסורא בההוא דקרב, והנך כולהו כשרים נינהו. ובגמרא מפרש דלא שרי ר׳ אליעזר אלא להקריבן שנים שנים, דודאי חד מהנך זוג דהיתירא הוא וניתנה הקרבה זו ליקרב משום ההוא דהיתר. ואי משום ההוא דספק איסור איכא למתלייה באותו שקרב תחלה קודם שנמלך. אבל אחד אחד שמא לא נתנה הקרבה זו ליקרב אפילו לר׳ אליעזר דילמא האי דאיסורא הוא:

חוץ מאחד. חוץ מזוג אחד. הכי מפרש לה בגמרא. דבחד גרידא מודה ר׳ אליעזר דלא ניתנה הקרבה זו ליקרב, כדאמרן:

ו **אם יש בו מראה דם כשר.** והני מילי כשנפלו המים לתוך דם של קדשים. אבל אם נפל דם של קדשים לתוך מים, אמרינן קמא קמא בטיל, ואפילו יש בו מראה דם פסול:

נתערב ביין. שהוא אדום:

רואין אותו כאילו הוא מים. ואם היה דם זה ניכר באותן המים, כשר:

בדם בהמה. של חולין:

רואין אותו. דם של חולין כאילו הוא מים, ואם היה מראה אדמומית של דם הכשר ניכר בהם, כשר, ואע״פ שהדם הפסול מרובה עליו הרבה:

אין דם מבטל דם. דמין במינו לרבי יהודה לא בטיל, ואפילו טפה לתוך כלי גדול. אע״פ שאילו היה הדם מים, אין הדם הכשר ניכר בהם. אפילו הכי כשר לזריקה. ואין הלכה כר׳ יהודה:

ז **נתערב בדם הפסולים.** כגון בדם שנשחט לחוץ לזמנו:

ישפך לאמה. לאמת המים העוברת בעזרה ויורדת לנחל קדרון. ולא אמרינן רואים אותו כאילו הוא מים ואם דם הכשר ניכר בהם יזרק, דגזרינן דלמא אתי לאכשורי דם פסולים בעינייהו. וכן דם התמצית. דמדאורייתא דם התמצית לא חזי לכפרה. דכתיב (ויקרא י״ז) כי נפש כל בשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר. דם שהנפש יוצאה בו מכפר, ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר. וגזרינן על דם הנפש שנתערב בדם התמצית, דלמא אתי לאכשורי בזריקה דם התמצית בעיניה:

רבי אליעזר מכשיר. לכתחלה בדם התמצית שנתערב עם דם הנפש. דסבר אין דם התמצית של בהמה מצוי להיות רבה על דם הנפש, הלכך אמאי נגזור, הוה ליה כנתערב דם החולין בדם הקדשים דלא גזרינן ביה מידי. וכשנתערב בדם פסולין דמלתא דשכיחא, לא פליג רבי אליעזר. ותנא קמא סבר פעמים שדם התמצית רבה על דם הנפש, הלכך גזר היכא דלא רבה אטו היכא דרבה. ומיהו היכא דלא נמלך הכהן בב״ד אם יתן מתערובת זו אם לאו ונתן מאליו, מודה ת״ק דכשר, דגזירה בעלמא היא ובדיעבד כשר. וכי אתי לאמלוכי, אמרינן ליה לשופכו אמה משום גזירה. והלכה כחכמים:

ח **דם תמימים שנתערב בדם בעלי מומין ישפך לאמה.** ובהא לא פליג ר׳ אליעזר, דעבר בזריקתן משום לא תקריבו:

נתערב כוס בכוסות. כוס דם של בעל מום בכוסות של דם כשר, ואין ידוע איזהו כוס של דם בעל מום:

ר׳ אליעזר אומר אם קרב אחד מהם כו׳. כדרך שנחלקו באברים ואברי בעלי מומין, כך נחלקו בכוסות, וכדפרישנא לעיל. וצריכא לאפלוגי בתרווייהו, דאי אשמועינן באברים, בהא קאמר רבי אליעזר יקרבו משום דאתעבידא כפרתן בהכשר, דהיינו זריקת דמן שהיא עיקר כפרה, אבל גבי כוס בכוסות דעיקר כפרה בקלקול, אימא לא, צריכא:

ט **הנתנין למטה.** מחוט הסקרא. כגון דם עולה ואשם ושלמים ובכור ופסח ומעשר, שנתערבו בדם חטאת שהוא ניתן למעלה:

ר׳ אליעזר אומר יתן למעלה. מתנות חטאת. ואע״פ שדם התחתונים מעורב בו. הואיל ואינו מתכוין לתת התחתונים למעלה רואה אני אותם כאילו הם מים. ומפני שמצוה להקדים עליונים לתחתונים, שכל החטאות קודמות לעולות, הלכך נותן למעלה תחלה ואח״כ למטה, ונתינת מטה תעלה לו לשפיכת שיריים של חטאת ולהתחלת מתנות עולה:

ישפכו לאמה. דלית להו רואים:

ואם לא נמלך ונתן כשר. דהא ניתן ממנו למעלה. ואין הלכה כר׳ אליעזר:

י **הנתנין במתנה אחת.** בגמרא מפרש כגון כוס דם בכור שנתערב בכוס דם מעשר:

ינתנו מתנה אחת. מכל כוס וכוס יתן מתנה אחת מכוס זה ומתנה אחת מכוס זה:

מתן ארבע במתן ארבע. כגון דם עולה בדם שלמים או בדם אשם, ששניהם טעונים שתי מתנות שהן ארבע ושניהם תחתונים:

מתן ארבע במתן אחד. כגון עולה בבכור ששניהם תחתונים:

רא״א ינתנו במתן ארבע. ורואה אני את מתנות היתירות הניתנות מדם הבכור כאילו הם מים. ואין זה בל תוסיף:

במתנה אחת. שלא יעבור על בל תוסיף. וידי עולה יצא, דכל הנתנים על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר:

ולא עשית מעשה בידך. ואינו דומה עושה מעשה, ליושב ואינו עושה ואיסור בא מאיליו. והלכה כרבי יהושע:

יא **הנתנין בפנים כו׳ ישפכו לאמה.** דלא אמרינן רואים, ואסור לשנות את אלו מפני הכשרן של אלו. ורבי אליעזר דסבר אמרינן רואין, לא פליג הכא. דהיכי לעביד, ניתיב לחוץ והדר לפנים, כשם שמצוה להקדים עליונים לתחתונים כך מצוה להקדים פנימי לחיצון, דפנימי חשוב. ניתיב בפנים והדר ניתיב בחוץ, כיון דאיכא חטאת ואשם שאם נתערב דמם בדמים הפנימים לא מצי למימר יתן בפנים ואחר כך יתן בחוץ משום דמפסלי חיצונים, לא פסיקא ליה. וא״ת לפסלינהו לחיצונים כדי להכשיר פנימים. למפסלינהו בידים לא קאמר ר׳ אליעזר, ומוטב להמתין עד שקיעת החמה ויפסלו מאליהן וישפכו, לאמה:

נתן בחוץ. כהן שלא נמלך ונתן מתערובת זו בחוץ, כשר:

ר׳ עקיבא פוסל. החיצון. שכל דמים החיצונים שנכנסו לפנים נפסלו:

וחכמים מכשירים. בכל הקרבנות, חוץ מחטאת החיצונה דמיפסלא משום וכל חטאת אשר יובא כו׳. והלכה כחכמים:

יב **יצא אחד מהן לחוץ.** חוץ לעזרה:

הפנימי כשר. ונותן ממנו מתנותיו והקרבן כשר:

וחכמים פוסלין. דכתיב (ויקרא ו׳) אשר יובא מדמה, ואפילו מקצת דמה, פסול. מדלא כתיב את דמה:

ומה אם במקום שהמחשבה פוסלת בחוץ. כלומר, ומה חוץ, שהוא מקום שהמחשבה פוסלת בו שאם חישב בשחיטה על מנת לזרוק דמה לחוץ, פסולה:

לא עשה. אצל מוציא מקצת דמה לחוץ את המשוייר בפנים כיוצא, כדאמריתו הפנימי כשר.

מקום שאין המחשבה פוסלת בפנים. כלומר היכל שהוא מקום שאין מחשבה פוסלת בו. שאם שחט על מנת ליתן את הנתנים בחוץ בפנים כשר, אינו דין כו׳. ואין הלכה כר׳ יוסי הגלילי. ודוקא בדם הוא דאמרינן דאם יצא חוץ לעזרה או נכנס בפנים להזות ממנו בהיכל נפסל. אבל בשר קדשים נהי דאם יצא לחוץ נפסל ואסור באכילה, דכתיב (שמות כ״ב:ל׳) ובשר בשדה טריפה, בשר שיצא חוץ למחיצתו, דהיינו קדשי קדשים חוץ לעזרה וקדשים קלים מחוץ לעיר, נעשה כאילו הוא בשר בשדה והרי הוא טריפה ולא תאכלו. מכל מקום אם נכנס לפנים אל תוך ההיכל לא נפסל בשביל כן ומותר באכילה, דאמר קרא אשר יובא מדמה לא תאכל, מדמה ולא מבשרה:

עד שיכפר. בהיכל:

ר׳ יהודה אומר כו׳. והלכה כר״י:

ואין הציץ מרצה על היוצא. ואע״ג דפסולים שעלו לא ירדו, ארצויי מיהא לא ארצו, דכתיב בציץ (שם כ״ח) ונשא אהרן את עון הקדשים, ובפרשת אמור כתיב כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו׳ וטומאתו עליו, מה קדשים האמורים להלן בטומאה הכתוב מדבר, אף עון קדשים האמורים בציץ בטומאה הכתוב מדבר:

פרק ט

א **המזבח מקדש את הראוי לו.** ופליגי תנאי בפירושא דמתניתין מאי ניהו הראוי לו:

ר׳ יהושע אומר כל הראוי לאשים. להשרף על גבי האש, אע״פ שנפסל, אם עלה למזבח קדשו המזבח ונעשה לחמו, ואם עלה לא ירד. אבל דבר שאין ראוי לאש, כגון דם פסול ונסכים פסולים, אפילו אם עלו ירדו:

היא העולה על מוקדה. דבר שהוא למוקד ועלה, הרי הוא בהוייתו ולא ירד. היא, משמע בהוייתה תהא:

רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח. ואפילו דם ונסכים שנפסלו, אם עלו לא ירדו. ואין לך למעט אלא דבר שלא הוברר לחלקו של מזבח מעולם, כגון קמצים שלא קדשו בכלי אחר קמיצה, דאע״ג דהמנחה כולה קדשה בכלי אין זה חלק גבוה ברור, שאין המנחה קריבה כולה. ובקמיצה בלא מתן כלי, אין זה מבורר למזבח, ואינו מתקדש אפילו עלה על גבי המזבח:

אלא הדם והנסכים. שהם ראוים למזבח ואינם ראויים לאשים:

ר״ש אומר הזבח כשר והנסכים פסולים. ר׳ שמעון סבירא ליה בנסכים של זבח כרבי יהושע, ובדם ובנסכים הבאים בפני עצמן כרבן גמליאל. ולא ממוקדה ילף, אלא מקרא דכתיב (שמות כ״ט:ל״ח) כל הנוגע במזבח יקדש, וכתיב בתריה וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה, אין המזבח מקדש אלא דומיא דעולה, מה עולה הבאה בגלל עצמה, אף כל הבאים בגלל עצמן, יצאו נסכים הבאים בגלל הזבח. הלכך בין שהזבח כשר והנסכים פסולים כגון שיצאו או נטמאו, בין שהזבח פסול והנסכים כשרים, דהואיל והן באים בגללו נפסלים עמו ובטלה תורת הקדש מהן:

ואפילו זה וזה פסולים הזבח לא ירד. שהמזבח מקדשו:

והנסכים ירדו. כיון שאין באים בגלל עצמן אינן דומיא דעולה ואין מזבח מקדשן. והלכה כר׳ יהושע:

ב **הלן.** בין דם בין אימורים שלנו לילה חוץ למזבח:

ר׳ יהודה אומר שנשחטה בלילה כו׳ אם עלתה תרד. דכתיב זאת תורת העולה היא העולה, זאת היא העולה, הרי כאן שלשה מיעוטים, מיעט נשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים, שאם עלתה תרד:

ר׳ שמעון אומר לא תרד. דדריש זאת תורת העולה, תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו. והלכה כר׳ יהודה:

ג **מכשיר בבעלי מומין.** דאם עלו לא ירדו. ודוקא בדוקין שבעין וכיוצא בהן הכשיר ר׳ עקיבא, הואיל והן כשרים לכתחילה בעופות. אבל במחוסר אבר דפסול בעופות, לא:

דוחה היה אבא את בעלי מומין. שאם עלו דוחה היה אותן כלאחר יד ולא היה מורידן דרך בזיון בפרהסיא, ובהא פליג אתנא קמא דאמר ירדו. והלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס:

ד **כשם שאם עלו לא ירדו.** אכל הנך פסולין דתנן בהו לא ירדו קאי:

כך אם ירדו. לאחר שעלו, לא יעלו עוד:

וכולן שעלו חיים בראש המזבח. ר׳ עקיבא קאמר לה דמכשיר בבעלי מומין. ומודה שאם עלו חיים בראש המזבח ירדו, שאין המזבח מקדש בעלי מומין חיים:

עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד. בעולה כשרה מיירי, ודברי הכל. ולא נקט לה אלא משום סיפא, ללמדך שראש המזבח מקום ראוי להפשט ונתוח היכא דעבר ושחטה בראש המזבח:

ה **ואלו אם עלו ירדו.** ואפילו הן כשרים וטהורים. משום דלא שייך בהו מזבח כלל:

בשר קדשי קדשים כו׳. דלאכילה קיימי ולא למזבח:

והקטורת. לא ראויה היא למזבח החיצון:

הצמר שבראשי כבשים. גרסינן. ורישא דבבא אחריתא היא, ובהדי עצמות וגידין קתני לה ומשפט אחד להם. הצמר שבראשי כבשים, של עולה. שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו, והכי אמרינן בשחיטת חולין [כ״ז ע״ב]. מנין לרבות את הראש שכבר הותז בשחיטה שאע״פ שאינו בכלל הפשט ישנו בכלל הקטרה, תלמוד לומר את הראש. ויש צמר בגובה ראשו של כבש אצל ערפו, וכן השער שבזקן התישים בזמן שהן מחוברים, כולן עולים:

ו **וכולם.** בין פסולים שעלו דתנן בהו לא ירדו, בין עצמות וגידין שהעלן מחוברים ואכלתם האש:

ופקעו מעל המזבח. לארץ. אסקלטי״ר בלע״ז:

לא יחזיר. אין צריך להחזיר:

וכן גחלת שפקעה. אין צריך להחזיר:

אברים שפקעו כו׳. אי דאית בהו ממש, שבשרם ניכר, אפילו לאחר חצות נמי יחזיר, דלא הוי עיכול. ואי דלית בהו ממש, שנשרפו׳ כולן ונעשו גחלת, אפילו קודם חצות לא יחזיר. אלא הכא במאי עסקינן כגון שנתקשו מחמת האש ששלטה בכולן ונשרפו ולא נעשו פחם אבל כעצים יבשים הם מתוכם:

קודם לחצות ולאחר חצות. ילפינן מקרא דכתיב כל הלילה עד הבוקר, ממשמע שנאמר כל הלילה איני יודע שעד הבוקר, אלא תן בוקר לבוקרו של לילה, שאין צריכין להיות עוד על המוקד, ואיזה בוקר נוסף על בוקרו של לילה שאין צריכין להיות עוד על המוקד, זה חצות. דבוקר של לילה הוא עמוד השחר:

ומועלין בהן. דאכתי בני מזבח נינהו:

ואין מועלין בהן. דכיון דהוו מעוכלים הוו להו דבר שנעשית מצותו ואין מועלים בו:

ז **הכבש מקדש.** דכתיב (שמות מ׳:ט׳) ומשחת את המזבח וגו׳, את, לרבות את הכבש:

הכלים מקדשים. דבכלים נמי כתיב (שם ל׳) כל הנוגע בהם יקדש:

כלי הלח. קערות ומזרקות לדם וליין ולשמן:

מדות היבש. שתי מדות של יבש היו שם, עשרון, וחצי עשרון:

שהיו עושין והן שלימים. שהיו עושים כשהן שלימים. ומיהו כל כלי שרת שנקבו או שנשברו אין מתקנין שבריהן אלא עושים אותן חדשים. וכן סכין שנפגם אין משחיזין אותו להסיר הפגם. ובגדי כהונה שנתלכלכו אין מכבסין אותן אלא עושים חדשים ומניחין אלו לצורך פתילות של מנורה ושמחת בית השואבה. וכל כך למה, לפי שאין עניות במקום עשירות. ומזבח שנפגם פסול. וכל פגימה הפוסלת בסכין של שחיטה, פוסלת במזבח. וכל זמן שהמזבח פגום כל קדשים הנשחטין בעזרה כולם פסולין, דכתיב (שם כ) וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך, וא״א לומר מקרא כמשמעו שהרי שחיטת קדשים בעזרה היא ולא על המזבח, אלא עליו, כלומר כל זמן שהוא שלם אתה זובח ואין אתה זובח כשהוא פגום. וכל קדשים הנמצאים בעזרה

בשעה שהמזבח פגום אע״פ שנשחטו בכשרות, כולם פסולים. ואפילד שירי מנחית אינם נאכלים, דכתיב (ויקרא י׳) ואכלוה מצות אצל המזבח, מפי השמועה למדו בזמן שהמזבח שלם ולא בזמן שהוא פגום:

פרק י

א **כל התדיר מחבירו קודם את חבירו.** דכתיב מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד. מכדי כתיב מלבד עולת הבוקר, העשויה כבר משמע, מינה שמעינן דתמידין קודמין למוספין, אשר לעולת התמיד למה לי, פשיטא דעולת הבוקר עולת התמיד היא, אלא תלה לך טעם הקדמתה בתדירות כדי שתלמוד לשאר תדירין שיקדימו. דמשום היא גופה לא הוה צריך לפרושי:

ב **דם חטאת קודם לדם עולה.** אם שניהם שחוטין ועומדין ליזרק:

שהוא מרצה. מכפר על חייבי כריתות שצריכים ריצוי גדול:

אברי עולה קודמין. בהקטרתן:

לאימורי חטאת. אם נזרקו דמי שניהם:

מפני שהן כליל. וצד ריבוי הוא זה למזבח:

על ארבע קרנות. ואשם שתי מתנות שהן ארבע ולא על הקרנות:

ועל היסוד. שפיכת שיירים. ובאשם לא מצינו שנאמר בו:

מתן ארבע. שתי מתנות שהן ארבע, ובכור אינו טעון אלא מתנה אחת ואינו טעון סמיכה ונסכים ולא תנופת חזה ושוק:

ג **ונאכל לכהנים.** והמעשר אין לכהנים חלק בו אלא כולו נאכל לבעלים:

מפני שהוא מין זבח. זביחת סכין. ועוף במליקה. וזבחים חשיבי:

ויש בו קדשי קדשים. ואע״ג דקרבן עוף כולו קדשי קדשים, או חטאת או עולה, זבחים יש להן לחלק גבוה שני דברים, דמו ואמוריו, משא״כ לחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה, וכיון דקדמה לחטאת העוף כל שכן לעולת העוף, דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף כדמפרש ואזיל:

ד **שהן מיני דמים.** ומיני דמים כפרתן מרובה:

חטאת העוף קודמת לעולת העוף. דכתיב (ויקרא ה׳:ח׳) והקריב את אשר לחטאת ראשונה, בנה בנין אב לכל החטאות שקודמות לעולה בין בבהמה בין בעוף:

וכן להקדשה. כשהוא מפריש קנו, דהיינו שתי תורים או שני בני יונה, קורא שם לחטאת תחלה:

ה **קודמות לאשמות.** אם היה מחוייב חטאת ואשם ומביאן, חטאת קודמת. כדתנן שדמה נתן על ארבע קרנות ועל היסוד:

מפני שהוא בא להכשיר. את המצורע לקדשים ולביאת מקדש. הלכך חשיבותא הוא לגביה, שהטהרה תלויה בו:

ובאים בכסף שקלים. דכתיב (ויקרא ה׳:ט״ו) בערכך כסף שקלים, באשם מעילות, ואתי אשם תלוי ואשם גזילות בגזירה שוה בערכך בערכך, ואשם שפחה חרופה גמר באיל איל:

חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע. דכתיב בהו (במדבר ו׳:י״ב) כבש בן שנתו. ומדאיל בן שתי שנים בשתי סלעים, כבש בן שנה לאו בשתי סלעים הוא:

ו **כך הם קודמים לאכילה.** אכולהו דבני אכילה קאי, כגון חטאת לאשם, ואשם לתודה, ותודה לשלמים:

שלמים. של קרבן אמש:

וחכמים אומרים כו׳. והלכה כחכמים. ותדיר ומקודש, כגון דם עולת תמיד ודם חטאת עומדים, זה תדיר וזה מקודש ממנו, דהא אמרן דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה. הא מלתא מיבעיא בגמרא ולא אפשיטא. ונראה דתדיר קודם:

ז **ובכולן.** בכל הנאכלים:

רשאים הכהנים לשנות באכילתן. כגון לאכלן צלויין מבושלין ושלוקין. דבמתנות כהונה כתיב (שם י״ח) לך נתתים למשחה, לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים צלי שלוק ומבושל ובמטעמים ותבלין:

שלא יביא את התרומה לידי פסול. לפי שהתבלין שבלעו טעם הקדשים אם יבואו לידי נותר הרי הן באזהרה משום טעם הקדשים שבלוע בהן:

ח **שהוא מתחלק.** לאכילת כהנים:

מותר רקיקי מנחת ישראל. מנחת מאפה שבאה חלות ורקיקין. חלות בוללן, ורקיקין מושחן. ואמר ר׳ שמעון במסכת מנחות [דף ע״ה] מרשחן במין כ״י [כ״ך יונית], דשאר השמן נאכל לכהנים.

מותר רקיקי מנחת כהנים. דמנחת כהנים כולה כליל, השמן שצף על גבה ונותר שאינו נבלע בה, שורפים אותו בפני עצמו:

ומותר מנחת כהן המשיח. לפי ששמנה מרובה, שלשה לוגין לעשרון, ומתוך שהיא אפויה תחלה אין שמנה נבלע בפתיתיה וצריך להקטיר המותר בפני עצמו:

שאין מתנדבים שמן. לפיכך לא יעלה על דעתך שיהא השמן המתחלק או הנקטר נדבה:

ר׳ טרפון אומר מתנדבים שמן. בפני עצמו. ואין פחות מלוג. ונשרף בפני עצמו. והלכה כר׳ טרפון. וכן הלכה שמתנדבים יין בפני עצמו ואין מתנדבים פחות משלשה לוגין, וזורקין אותו על גבי האשים ונשרף שם. ואע״ג דהוא מכבה אש המערכה ורחמנא אמר לא תכבה, הואיל ואינו מתכוין לכבות שרי, דכרבי שמעון קיימא לן דדבר שאינו מתכוין מותר. ולא הוי פסיק רישיה. דאפשר שתהיה האש גדולה וחזקה ותנצח את היין ולא יכבנה:

פרק יא

א **דם חטאת.** טעון כבוס. כדכתיב (ויקרא ז׳) ואשר יזה מדמה וגו׳ תכבס במקום קדוש:

שנאמר במקום קדוש תאכל. ובההוא ענינא כתיב:

ואחד הפנימית. שדמן טעון הזיה בפנים שאינן נאכלות:

שנאמר תורת החטאת. ברישא דההוא ענינא כתיב:

תורה אחת לכל החטאות. ודוקא חטאת בהמה. אבל דם חטאת העוף אינו טעון כבוס, דבההוא ענינא תשחט החטאת כתיב, פרט לחטאת העוף שאינה נשחטת:

ב **אין דמה טעון כבוס.** דכתיב אשר יזה מדמה, מדם כשרה ולא מדם פסולה:

שעת הכושר. לזריקה:

שלנה. שלן דמה:

ושקבלו פסולין. גרסינן. ולא גרסינן ושזרקו, דהא אפילו חטאת כשרה שניתז דמה על גבי הבגד לאחר זריקת הדם אינו טעון כיבוס, כדאמרינן אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה:

ג **נתז מן הצואר.** של בהמה על הבגד, אינו טעון כבוס. דכתיב אשר יזה, לא אמרתי אלא בראוי להזאה:

מן הקרן. של מזבח:

ומן היסוד. מן השיריים הראויים לישפך על היסוד, ואע״פ שלא נשפכו עדיין. דמאחר שניתן מתן דמה אין שיריים טעונים כבוס, דכתיב אשר יזה, פרט לזה שכבר הוזה מדמה:

אלא הדם שנתקבל בכלי. מה טעם קאמר, מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כבוס, לפי שאין טעון כבוס אלא הדם שנתקבל בכלי:

וראוי להזאה. למעוטי קבל פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי זה ואח״כ ערבן, דלא קדשי ואין טעונין כבוס:

עד שלא הופשט אין טעון כבוס. דכתיב על הבגד, מה בגד הראוי לקבל טומאה, דאין לך בגד קטן ששמו בגד שאינו ראוי לקבל טומאה אם חשב עליו לכלי כמות שהוא, אף כל הראוי לקבל טומאה, ועד שלא הופשט אינו ראוי לקבל טומאה, ומשהופשט הוי ראוי לקבל טומאה אם חשב עליו לעשות אותו מכסה למרכבה או לכסות בו את המטה ואינו צריך קיצוע:

אף משהופשט. כל זמן שלא נתקן להיות כלי:

אין טעון כבוס. דבעינן דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה:

אלא מקום הדם. ולא כל הבגד:

וראוי לקבל טומאה. ואע״פ שמחוסר מחשבה. ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה. וסתמא כר׳ יהודה, וכן הלכה:

וראוי לכבוס. למעוטי כלי עץ. דאע״ג דמקבל טומאה הוא אינו ראוי לכבוס, דבר גרידה הוא ולא בר כבוס:

ד **במקום קדוש.** בעזרה:

ושבירת כלי חרס במקום קדוש. דבתר דכתיב תכבס במקום קדוש, כתיב וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר, אתקש שבירת כלי חרס לכבוס, מה כבוס במקום קדוש אף שבירת כלי חרס במקום קדוש:

זה חומר. אכבוס קאי:

ה **בגד.** שנתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים:

נטמא חוץ לקלעים. לאחר שיצא. ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה:

קורעו. ברובו. וטהור מטומאה:

ונכנס ומכבסו במקום קדוש. ואע״ג דבגד שנטמא וקרעו ברובו עדיין הוא בטומאתו מדרבנן עד שלא ישאר בחבורו כדי רוחב סודר, הכא שרי להכניסו לעזרה כדי לקיים בו מצות כבוס, כיון דמדאורייתא כשנקרע רובו טהור:

נוקבו. לטהרו מטומאתו. ודוקא נקב כשיעור שורש קטן דבזה טהר מטומאתו ועדיין כלי הוא ומקיים בו מצות, שבירה במקדש, אבל אם ניקב נקב גדול, דיצא מתורת כלי, שוב אינו נכנס, ושוברו, דרחמנא אמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר, בשעת שבירה יהיה כלי, והאי בשעת שבירה לא הוי כלי:

ו **פוחתו.** דכלי מתכות אינו טהור מטומאתו בנקב כל שהוא אלא בנקב גדול. ומיהו אחר שפחתו. מקיש עליו בקורנס ומחברו כדי שיחזור שם כלי עליו. דבשעת מריקה צריך שיהיה כלי:

ז **ואחד שעירה לתוכו רותח.** מדכתיב (ויקרא ו כא) וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר. דסמך ישבר אצל בו, ולא כתיב ואם בכלי חרש תבושל ישבר, למדרש, אם נבלע בו מכל מקום ישבר:

קדשים קלים אינן טעונים מריקה ושטיפה. מודה ר׳ שמעון דבעו הגעלה ברותחין, שהרי הטעם הבלוע נעשה נותר ופולטו לאחר זמן בהיתר אם לא יגעילנו. ומתורת מריקה ושטיפה הוא דממעט ר׳ שמעון לקדשים קלים, דמריקה ושטיפה דקדשי קדשים צריך שיהיה במים ולא ביין ולא במזוג, ואם בשל במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי, וצריכים מריקה בחמין ושטיפה בצונן. ואילו קדשים קלים לר׳ שמעון מגעילן אפילו ביין ואפילו במזוג רותחים, דלא קפדינא אלא להגעיל איסור הנבלע, ואין צריך להגעיל אלא מקום הבשול בלבד, ואחר ההגעלה אין צריך שטיפה בצונן, דכל הנך גזירת הכתוב נינהו בחטאת ובקדשי קדשים, ולא בקדשים קלים. ואין הלכה כר׳ שמעון. דדוקא תרומה ממעטינן מכל הני דאמרן דכתיב יאכל אותה, ותניא, אותה פרט לתרומה שאין לה תורת מריקה ושטיפה כקדשים. אבל קדשים קלים שוין הן לקדשי קדשים לכל תורת מריקה ושטיפה. ובפירוש מריקה ושטיפה נחלקו תנאים בברייתא, יש שאומר מריקה הגעלה בחמין ושטיפה בצונן. ויש מי שאומר מריקה ושטיפה שתיהן בצונן לבתר הגעלה, כדתנן לקמן בסמוך, אלא שמריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס, שזה מבחוץ וזה מבפנים, כלומר שטיפה מבחוץ ומריקה מבפנים. והלכה כדברי האומר מריקה בחמין ושטיפה בצונן:

יבשל בו [את] כל הרגל. בלא מריקה ושטיפה, ולבסוף ימרוק וישטוף. לפי שכל יום נעשה גיעול לחבירו, דמתוך ששלמים מרובים ברגל אין בלוע שלהן נעשה נותר, שהרי זמן שלמים לשני ימים, וכי מבשל ביה שלמים האידנא והדר מבשל ביה שלמים למחר משלמים שנשחטו ביום המחרת, פולט מה שבלע אתמול ובולע מן האחרונות, נמצא שאינו בא לידי נותר:

וחכמים אומרים עד זמן אכילה. שלא יהא בין סוף הבשול לתחלת מריקה ושטיפה אלא זמן אכילה בלבד ולא יותר מזה. דכתיב ומורק ושוטף, וכתיב כל זכר בכהנים יאכל אותה, ולמה סמכן הכתוב, לומר לך שממתין זמן אכילה בלבד והדר עביד ליה מריקה ושטיפה בו ביום מיד. והלכה כחכמים:

האסכלה. גראדיל״א בלע״ז. והיא עשויה כעין שבכה וצולין עליו צלי:

מגעילן. בחמין:

ח **הרי הקלים נאכלין כחמורים ואינן טעונין מריקה.** מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, אם יש בהן בנותן טעם הרי קלים נאכלים כחמורים לפנים מן הקלעים ליום ולילה וטעונים מריקה ושטיפה ופוסלים במגע. אין בהן בנותן טעם אין הקלים נאכלים כחמורים ואין בהן מריקה ושטיפה ואין פוסלים במגע. ומתניתין ר׳ שמעון היא דאמר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה, הלכך כשלא נתנו טעם קדשי קדשים בקדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה:

רקיק. פסול, שנגע ברקיק כשר, ובלע הכשר מן הפסול:

פרק יב

א **טבול יום.** שטבל ועלה ולא העריב שמשו:

ומחוסר כפורים. כגון זב ומצורע ויולדת שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפרתן:

אינן חולקים בקדשים. הואיל ואין ראויין לאכילה אין חולקים לאכול לערב כשיטהרו, דכתיב (ויקרא ו׳:י״ט) הכהן המחטא אותה יאכלנה, כהן הראוי לחטוי חולק, שאינו ראוי לחטוי אינו חולק. ואי אפשר לומר כהן שאינו ראוי לחטוי בשעת הקרבה אינו אוכל, דהא איכא קטן דאינו ראוי לחטוי ואוכל, אלא על כרחך יאכלנה דאמר קרא יחלוק בה כדי לאכול ממנה קאמר, ומדאפקה קרא לחלוקה בלשון אכילה, שמע מינה דכהן הראוי לאכילה חולק, שאין ראוי לאכילה אינו חולק. הלכך בעלי מומין חולקין, שאע״פ שאין ראויין לחטוי, ראויין הן לאכילה, כדכתיב (שם כ״א) ומן הקדשים יאכל:

אונן נוגע. והוא שטבל ולא הסיח דעתו מן הטבילה כל זמן שהוא אונן. שאם הסיח דעתו ונגע, אפילו לאחר שטבל פסל:

וכל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בבשר. חוץ מבעלי מומין שאע״פ שאינן ראויין לעבודה חולקים בבשר, דרבינהו קרא בהדיא, דכתיב (שם) לחם אלהיו מקדשי הקדשים וגו׳, וכתיב (שם ו׳) כל זכר בבני אהרן יאכלנה, לרבות בעלי מומין למחלוקת, אי לאכילה הרי כבר אמור ומן הקדשים יאכל:

וטהור בשעת הקטר חלבים. שהוא כל הלילה. כגון שטבל וטהר בהערב שמש:

אינו חולק. שאין הכהן חולק בקדשים עד שיהא טהור משעת זריקת דמים עד שעת הקטר חלבים, ואם נטמא בין כך ובין כך אינו חולק:

ב **כל שלא זכה המזבח בבשרה.** כגון שאירע בה פסול קודם זריקה, דלא היתה לה שעת היתר למזבח:

עורה לכהנים. הואיל וזכה המזבח בבשרה שהרי כשרה היא:

ואחד עולת אשה. דכתיב והכהן המקריב את עולת איש, אין לי אלא עולת איש, עולת נשים ועבדים מנין, ת״ל עור העולה, ריבה. אם כן למה נאמר עולת איש, פרט למתפיס עולתו לבדק הבית שהעור קדוש:

ג **עורות קדשים קלים לבעלים.** דכתיב עור העולה וגו׳, מה עולה קדשי קדשים אף כל קדשי קדשים:

עורות קדשי קדשים. חטאות ואשמות לכהנים כדמפרש טעמא ואזיל:

אין המזבח מוכיח. כלומר, אין לך לומר מזבח יוכיח שזכה בבשר העולה ולא זכה בעור, ואף אתה אל תתמה בקדשי קדשים שאע״פ שזכו כהנים בבשרן לא יזכו בעורן. אין זו הוכחה, שאין למזבח עור בכל מקום. אבל בכהנים מצינו שזכו בעור העולה, וקל וחומר שיזכו בעורות קדשי קדשים:

ד **אין עורותיהן לכהנים.** אלא נשרפים עם עורן:

לא ראיתי עור יוצא לבית השריפה. לאחר שהופשט אם נמצאת טריפה, אע״פ שפסול זה היה בו קודם הפשט, הואיל ולא ניכר עד לאחר הפשט:

שהמפשיט את הבכור ונמצא טריפה. הא קמשמע לן ר׳ עקיבא דאפילו בכור בעל מום הנשחט במדינה על מומו, ולא התירו הכתוב אלא באכילה כדכתיב בשעריך תאכלנו, אבל אם מת עורו אסור וטעון קבורה, ואשמועינן ר״ע דהיכא דלא הוכר טריפתו עד לאחר הפשטו, שרייה שחיטתו והפשטו לעורו, כאילו נזרק דמו במקדש:

יאותו הכהנים בעורו. ואינו נשרף:

אין לא ראינו ראיה. שמא לא אירע בימיו שימצא טריפה לאחר הפשט, ואם אירע ושרפוהו הוא לא ראה:

אלא יצא לבית השריפה. הואיל וקודם הפשט בא. והלכה כר׳ עקיבא בבכור בעל מום כשהתירו מומחה. אבל לא התירו מומחה, לא. והלכה כחכמים בבכור תמים, דבשר בקבורה והעור בשריפה:

ה **פרים הנשרפין.** פר כהן משיח, ופר העלם דבר של צבור, ופר של יום הכיפורים:

ושעירים הנשרפים. שעיר יום הכיפורים ושעירי עבודה זרה:

נשרפין בבית הדשן. חוץ לשלש מחנות. ובבית עולמים, חוץ לירושלים. דכתיב בהו אל מחוץ למחנה, כלומר חוץ לשלש מחנות:

מטמאין בגדים. לעסוקים בהם. כדכתיב (ויקרא ט״ז:כ״ו) והשורף אותם יכבס בגדיו. וכל מקום שנאמר יכבס בגדיו, לא בלבד הבגדים שהוא לבוש טעונין כבוס, אלא כל בגד שהוא נוגע בו בעודו מחובר לטמא, נטמא וטעון כבוס:

שלא כמצותן. כגון שנפסלו וטעונין שריפה כשאר פסולי המוקדשים:

בבית הבירה. פעמים בעזרה ופעמים בהר הבית. כיצד, אירע בהן פסול קודם יציאתן מן העזרה בין קודם זריקה בין לאחר זריקה, נשרפין בבית הדשן הגדול שבעזרה. אירע בהן פסול אחר יציאתן מן העזרה, נשרפין בבית הדשן שבהר הבית, והוא בית המקדש:

ו **היו סובלין אותן.** את הנשרפים כמצותן, היו נושאין אותן במוטות להוציאן לבית שריפתן:

הראשונים. בני אדם הנושאים במוט. אותן שבראש האחד יוצאים ראשונים, והאחרונים שבראש השני לא יצאו:

ניתך הבשר. נגמרה שריפתן אין המסייע שוב בהן מטמא בגדים. אבל מקמי הכי כל המסייעין בשעת שריפה מטמאים בגדים, דכתיב והשורף אותם יכבס בגדיו, בשעת שריפה. יכול המסייע לאחר שנעשו אפר מטמא בגדים, תלמוד לומר אותם, אותם מטמא בגדים, נעשו אפר אינו מטמא בגדים. ופרים הנשרפים ושעירים הנשרפים עצמן אין מטמאין אדם ובגדים שנוגעים בהם, אלא המתעסק בשריפתן טמא מגזירת הכתוב. לדברי רבנן משיצאו הסובלים במוטות, ולדברי ר׳ שמעון משיוצת האור ברובן. ואין הלכה כר״ש:

פרק יג

א **השוחט.** קדשים בחוץ והעלן בחוץ. בהעלם אחד. חייב על השחיטה וחייב על ההעלאה. שהן שני גופי עבירה, דתרוייהו כתיבי אשר ישחט ואשר יעלה:

כיון שהוציאו פסלו. ואפילו הכי חייב, והוא הדין לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ. ור׳ יוסי הגלילי אמר לך, מה לשוחט בפנים ומעלה בחוץ שכן היתה לו שעת הכושר, תאמר לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ שלא היתה לו שעת הכושר. ואין הלכה כר׳ יוסי הגלילי:

ב **הטמא שאכל כו׳.** משום דפליגי ר׳ יוסי הגלילי ורבנן בתרוייהו ודמו הנך תרתי פלוגתא אהדדי, תנינהו גבי הדדי:

רבי יוסי הגלילי אומר וכו׳. כשנטמא הגוף ואחר כך נטמא הבשר כולי עלמא לא פליגי דחייב כרת. כי פליגי, שנטמא הבשר ואחר כך נטמא הגוף, רבנן אית להו איסור כולל, דמתוך שחל עליו איסור טומאת הגוף לאסרו בבשר טהור שהיה מותר בו מתחלה, חל נמי אף על הבשר טמא ואע״פ שהיה אסור ועומד, כדי שיתחייב עליו אף משום טומאת הגוף. ור׳ יוסי הגלילי לית ליה איסור חל על איסור באיסור כולל ואין איסור של טומאת הגוף חל על איסור של טומאת בשר. ואין הלכה כר׳ יוסי הגלילי:

וטהור שאכל טמא פטור. מן הכרת. וסופג את הארבעים משום (ויקרא ז׳:י״ט) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל:

שאינו חייב אלא על טומאת הגוף. כדכתיב (שם) וטומאתו עליו ונכרתה, בטומאת הגוף הכתוב מדבר:

ג **שהשוחט להדיוט כו׳.** השוחט קדשים בחוץ לאכילת הדיוט חייב:

המעלה בחוץ. לצורך הדיוט, פטור משום העלאת חוץ. דגבי שחיטה כתיב דם יחשב לאיש, אפילו השוחט לאיש. וגבי העלאה כתיב לעשות אותו לה׳, אינו חייב כשמעלהו בחוץ עד שיכוין בו לה׳:

ושחטו פטורים. דכתיב (שם י״ז) דם יחשב לאיש ההוא, אחד ולא שנים:

והעלוהו חייבין. דכתיב (שם) איש איש וגו׳ אשר יעלה כו׳, שאין תלמוד לומר איש איש, אלא לרבות שנים שאחזו באבר והעלוהו, שהן חייבין:

העלה. ונודע לו:

וחזר והעלה. מאותה בהמה עצמה, חייב על כל אחת ואחת:

עד שיעלה לראש המזבח. דכתיב (בראשית ח׳) ויבן נח מזבח לה׳. אלמא אפילו במת יחיד שהיא בחוץ אינה העלאה בלא מזבח:

אפילו העלה על הסלע. דכתיב (ויקרא י״ז) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה׳ פתח אהל מועד, ולא מזבח בבמת יחיד. ובפרשת המעלה בחוץ כתיב. והלכה כר׳ יוסי:

ד **שהיה פסולן בקדש.** כגון הלן והיוצא והנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו, הואיל ובפנים אם עלו לא ירדו, מתקבל בפנים קרינן ביה וחייבין עליהן בחוץ, דכתיב (שם) לעשות אותו לה׳, כל הנעשה לה׳ חייבין עליו בחוץ, וכל שאינו נעשה לה׳ אין חייבין עליו בחוץ:

המעלה כזית מן העולה ומאימורין. חצי זית מזה וחצי זית מזה:

חייב. דכולה כליל:

הלבונה. של מנחת נדבה:

והקטורת. של כל יום פרס שחרית ופרס בין הערבים:

ומנחת כהנים. שהיא כליל וראויה להעלאה כקומץ של מנחת ישראל. אבל שיירי מנחת ישראל אינו חייב על העלאתן בחוץ:

מנחת כהן משיח. עשירית האיפה שהוא מביא בכל יום:

כזית. דהיינו שיעור הקטרה:

עד שיקריב את כולן. דקסבר כל המתירין מפסלי בחסרון, וכל זמן שלא קרבו כולן לא הויא הקטרה לצאת בעלים ידי חובתן. ולרבנן הני נמי הוי הקטרתן בכזית, היכא דכולו קיים ולא חסרו קודם הקטרה:

ושייר מהן וכו' חייב. שהרי בזה נגמרה הקטרה:

וכולן שחסרו כל שהן. קודם הקטרה על ידי איבוד או שריפה, נפסלו בחסרונן, דכתיב (ויקרא ב׳:ג׳) והנותרת מן המנחה, פרט לשחסרה היא או שחסר קומצה קודם הקטרה:

ה **המקריב קדשים ואימוריהן.** שהקריב הבשר והאימורים מחוברים בו, חייב משום אימורים. ולא אמרינן הרי בשר חוצץ בין האימורין לאש ודכוותה בפנים לאו העלאה היא דרחמנא אמר (שם א׳) על העצים אשר על האש, והמעלן בחוץ נמי לא יהא חייב. לא אמרינן הכי לפי שמין במינו אינו חוצץ:

מנחה שלא נקמצה. אינה ראויה לפנים. הלכך המקריבה בחוץ פטור:

קמצה וחזר קומצה לתוכה. והקריבה בחוץ חייב. שכיוצא בה בפנים כשרה כדתנן בהקומץ נתערב קומצה בשיריה לא יקטיר ואם הקטיר כשרה:

ו **הקומץ והלבונה.** של מנחת נדבה. שניהם מתירים את שיריה לאכילה הלכך רבי אלעזר פוטר דבעי הקטרת כל המתיר:

אחד בפנים. תחלה ואחר כך השני בחוץ חייב. שזה גמר ובו הכל תלוי:

שני בזיכי לבונה. מתירים לחם הפנים:

מי החג. שנתמלאו לשם ניסוך המים בחג הסכות, אם ניסך אותן בחוץ חייב דסבר ניסוך המים בחג דאורייתא היא הלכך מחייב עלה בחוץ ואין הלכה כר״א בכולה מתניתין ונסוך המים בחג לאו דאורייתא היא אלא הלכה למשה מסיני:

שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב. בשירי דמים הפנימים מיירי וסבר דשירי הדם מעכבים בהם הילכך עבודה היא להתחייב עליה בחוץ אבל בשירי הדם של מזבח החיצון מודה ר׳ נחמיה שאינם אלא למצוה ולא לעכב, הילכך הזורקן בחוץ ודאי פטור. ואין הלכה כרבי נחמיה:

ז **מלק בחוץ.** נבלה היא שאין מליקה אלא בפנים לכך פטור על העלאתו בחוץ. וא״ת והלא כל הנעלים בחוץ נפסלו ביציאתן, וכן השוחט בחוץ פסול הוא וחייבין על העלאתו התם רחמנא רבייה אבל לענין שאר פסולים מתקבלים בפנים בעינן:

שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. אף על העלאה. דכל שמתחייב על שחיטתו בחוץ אם חזר והעלן הוא או אחר, חייב:

נמצא דרך הכשרו בפנים. בגמרא קאמר, תני דרך חיובו בפנים פטורו בחוץ, ודרך חיובו בחוץ פטורו בפנים. כגון שחט העוף בפנים והעלה בחוץ פטור. שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. מלק בפנים והעלה בחוץ חייב. מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור. נמצא, במקום שמתחייב על העלאתו אם נעשית העבודה הראשונה בפנים כגון במליקת פנים פטור על העלאתו אם נעשית המליקה בחוץ. ודרך שמתחייב על העלאה אם נעשית עבודה הראשונה בחוץ כגון בשחיטה, פטורו בפנים, אם נשחט בפנים והעלה בחוץ:

רבי שמעון אומר כו׳. במלתיה דתנא קמא חסורי מחסרא והכי קתני, וכן השוחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ פטור, דאינה מתקבלת בפנים, דכתיב (ויקרא י״ט:ו׳) ביום זבחכם, ולא בלילה, ונמצא הזבח פסול ולפיכך אינו חייב על העלאתו. אבל אם שחט בלילה בחוץ והעלה בחוץ חייב, מפני שהשחיטה בחוץ בלילה כשרה היא לפיכך חייב שתים על השחיטה ועל ההעלאה. ופליג רבי שמעון בהא ואמר, כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ. כלומר, כשם שהשוחט בחוץ בלילה והעלה בחוץ חייב, כך אם שחט בפנים בלילה והעלה בחוץ חייב על ההעלאה, חוץ מהשוחט עוף בפנים והעלהו בחוץ שהוא פטור אע״פ שאם שחט והעלה בחוץ חייב. ואין הלכה כר׳ שמעון:

ח **נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים חייב.** מלתא דפשיטא היא, ומשום סיפא נקט לה, נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ שאינו נותן בחוץ אלא שיירי הדם, חייב. ומתניתין כרבי נחמיה דסבר שיריים מעכבים. ואינה הלכה:

שניהן בחוץ חייב. אחת. ואם היתה לו ידיעה בינתיים, חייב שתים:

אחד בפנים. ואח״כ השני בחוץ, פטור. ואפילו לרבי נחמיה דסבר כוס אחד עושה את חבירו דחוי להיות נשפך לאמה, הלכך אפילו שיריים לא הוי:

והפנימי מכפר. להכשיר הזבח. שהדם הנזרק תחלה בחוץ לא עשה המשויר כיוצא בו:

שתיהן בחוץ חייב. על כל אחת ואחת. דבשעת שחיטה כל אחת היתה ראויה בפנים:

אחת בפנים. והשניה אחר כן בחוץ, פטור. דהויא לה חטאת שנתכפרו בעליה, ולמיתה אזלה ואינה מתקבלת בפנים:

חייב על החיצונה. דהא חזיא לפנים דאיזה מהן שירצה יקריבה:

כשם שדמה פוטר את בשרה. מן המעילה, [דזריקת דם מוציאה בשר קודש קדשים מן המעילה דיהבה בה] שעת היתר לכהנים:

כך הוא פוטר את בשר חברתה. ואע״פ שפסולה [ואשחט שניהם בפנים קאי]. ואשמועינן הכא דהיכא דמונחות שתיהן וקדם וזרק את דם האחת, פטר את חברתה מן המעילה משום חטאת שנתכפרו בעליה, דקיימא לן החטאות המתות לא נהנין ולא מועלין:

פרק יד

א פרת חטאת. פרה אדומה. שנאמר בה חטאת היא:

חוץ מגיתה. מערכה של עצים מסודרין כמין גת היו עושים לה במקום ששוחטים אותה בהר המשחה כנגד פתחו של היכל. ואם שחטה חוץ למקום ההוא פסולה. אבל אינו חייב עליה משום שוחט קדשים בחוץ, דרחמנא פטריה מדכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו, ומדקפיד קרא לענשו שלא הביאו, שמע מינה בעומד להביאו שם משתעי קרא:

כל שאינו ראוי לבוא. כו׳ שאינו עתיד להקריב:

ב בלא תעשה. הואיל וראויין לבא לאחר זמן אין בהם כרת אלא לאו גרידא דלא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום (דברים י״ב:ח׳):

תורים שלא הגיע זמנן. [כדתנן בחולין (כ״ב ע״ב) משיזהיבו כשרין ומקמי הכי פסולין] דתורים גדולים ולא קטנים בעיניו:

ובני יונה שעבר זמנן. דבני יונה קטנים ולא גדולים, ופסולים מתחלת הציהוב ואילך:

בלא תעשה. הואיל וראויין לאחר זמן יש בהן לא תעשה לשוחטן בחוץ:

אותו ואת בנו. ששחט אחד מהן ובא להקריב השני בו ביום ואסור משום אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כ״ב:כ״ח):

ומחוסר זמן. בין שהיא מחוסר זמן בגופו שלא היה שבעת ימים תחת אמו, בין שהבעלים מחוסרים זמן כדמפרש לקמן. וצריכא לאשמועינן פלוגתא דר׳ שמעון ורבנן בכולהו, דאי אשמועינן בבעלי מומין, בהא קאמרי רבנן משום דמאיסי, אבל תורים ובני יונה דלא מאיסי. אימא מודו ליה לר׳ שמעון. ואי אשמועינן תורים ובני יונה, משום דלא חזו ואידחו, אבל בעלי מומין דחזו ואידחו אימא מודה להו ר׳ שמעון לרבנן. ואי תנא הני תרתי, משום דפסולא דגופא, אבל אותו ואת בנו דפסולא מעלמא קאתי להו אימא מודו ליה רבנן לר׳ שמעון, צריכא. ואין הלכה כר׳ שמעון:

ג הזב והזבה. שהקריבו בחוץ, בתוך ימי ספרן:

והיולדת. שהקריבה בתוך מלאת:

פטורין. שאין מתקבלין לא לחובה ולא לנדבה:

ואשמם. בגמרא פריך, זב וזבה ויולדת בני אשם נינהו. ומשני, תני מצורע בהדייהו, שהמצורע מביא אשם:

עולותיהן ושלמיהן. בגמרא פריך, הני בני שלמים נינהו. ומשני, תני נזיר בהדייהו, שנזיר מביא שלמים:

בחוץ חייבין. שהן מתקבלות בפנים נדבה לשמן לאחר שהקריבו חטאתם והמצורע את אשמו:

מבשר חטאת מבשר אשם כו׳. דכל הני נאכלים לכהנים ואינן קרבים לגבי מזבח, ורחמנא אמר (ויקרא י״ז:ח׳) אשר יעלה עולה או זבח, מה עולה שהיא קרבה על גבי מזבח, אף כל שהוא קרב על גבי מזבח:

מבשר קדשי קדשים. כבשי עצרת שהם שלמי צבור ויש להם תורת קדשי קדשים:

היוצק. השמן על המנחה:

הבולל. הפותת. הבולל המנחה בשמן. ופותתה פתים:

המניף. המגיש. שמניף את המנחה שטעונה תנופה. ומגישה בחוץ. המנחה שהיא טעונה הגשה בפנים בקרן דרומית מערבית כדכתיב (שם ב׳) והגישה אל המזבח:

המסדר. לחם הפנים על השלחן:

פטור. דאמר קרא אשר יעלה עולה או זבח, מה העלאה שהוא גמר עבודה, אף כל שהוא גמר עבודה, יצאו אלו שאין אחד מהן גמר עבודה:

אין חייבין עליו משום זרות. אם עשה זר אחת מכל העבודות הללו, כגון שבלל או פתת וכו׳. וכן טמא, או מחוסר בגדים, או מי שאינו רחוץ ידים ורגלים, אינו חייב מיתה אע״פ שנפסל אותו דבר שעבד בו:

ד **והעבודה בבכורות.** דכתיב (שמות כ״ד) וישלח את נערי בני ישראל, אלו הבכורות שהעבודה בהם:

משהוקם המשכן נאסרו הבמות. דכתיב (ויקרא י״ז) ואל פתח אוהל מועד לא הביאו, מכלל דבאוהל מועד תלי אסורא. ודוקא לישראל נאסרו הבמות, אבל נכרים מותרים להקריב לשמים בכל מקום, ואפילו בזמן הזה. ואסור לישראל להיות שלוחם להקריב ולא לסייעם. אבל להורות להם סדר הקרבה שרי:

ה **באו לגלגל.** ולא היה שם בית אלא יריעות המשכן של מדבר:

הותרו הבמות. דרחמנא אמר אשר ישחט במחנה וכו׳ ואל פתח אוהל מועד לא הביאו, פרט לגלגל שלא היה שם מחנה, שכבר בטלו המחנות והתחילו להיות נפוצים בכל הארץ. ומהאי טעמא נמי קדשים קלים נאכלין בכל מקום, שהרי לא היה שם מחנה כמו שהיה במדבר:

ו **באו לשילה נאסרו הבמות.** דכתיב (דברים י״ב) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה, מכלל דכשיבואו אל המנוחה, הבמות אסורות. ומנוחה זו שילה שהיתה שם מנוחה שלא היו נוסעים ממקום למקום כמו במדבר:

בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה. דכתיב (שמואל א׳ א׳) ותביאהו בית ה׳ שילה, אלמא בית היה, וכתיב (תהלים ע״ח) ויטוש משכן שילה, אלמא של יריעות היה, מלמד שלא היה שם תקרה אלא בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה:

ומעשר שני בכל הרואה. ולעיל לא תני מעשר שני, לפי שכל י״ד שנה שהיו בגלגל לא נתחייבו במעשרות עד שכבשו וחלקו. ובכל הרואה היינו בכל מקום שרואין משם שילה, דאמר קרא (דברים י״ב) השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה, בכל מקום אשר תראה אי אתה מעלה, אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה:

ז **באו לנוב ולגבעון.** כשחרבה שילה לסוף שלש מאות ושבעים חסר אחת שהיה המשכן שם, ונלקח הארון בימי עלי, באו לנוב, וחרבה נוב בימי שאול ובאו לגבעון. וכל ימי נוב וגבעון היו חמישים ושבע שנה, וכל זמן זה היו הבמות מותרות, דרחמנא אמר באיסור הבמות כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, מנוחה זו שילה, נחלה זו ירושלים, ולמה חלקן הכתוב אלא כדי ליתן היתר לבמות בין זו לזו:

קדשים קלים בכל ערי ישראל. והוא הדין למעשר שני, שהרי הקישן הכתוב, דכתיב (שם) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו׳, וכל נדריך אשר תדור, בזמן שקדשים קלים טעונים הבאת מקום אף מעשר שני טעון הבאת מקום, בזמן שקדשים קלים בכל ערי ישראל אף מעשר שני בכל ערי ישראל:

ח **והיא היתה נחלה.** האמורה בתורה כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, דמשמע משתבואו אל הנחלה יאסרו הבמות:

ט **הרי אלו בעשה.** דשמה תביאו את עולותיכם, דמשמע אבל לא בבמה, ולאו הבא מכלל עשה עשה. אי נמי, עשה והביאום לה׳, ולא תעשה דהשמר לך פן תעלה עולותיך, וכל מקום שנאמר השמר פן ואל, אינו אלא לא תעשה:

ואין חייבין עליהם כרת. כיון שהקדישם בשעת היתר הבמות, שאין המקריב בחוץ חייב כרת אלא על קרבן שאם הקריבו בחוץ בשעת הקדשו היה חייב, דומיא דמדבר, דבכרת דשחוטי חוץ כתיב (ויקרא י״ז:ז׳) חוקת עולם תהיה זאת להם, זאת להם ואין אחרת להם:

הקדישן בשעת איסור הבמות. מההיא שעתא קרינן בהו והביאום לה׳, וכיון שהמתין עד שלא יכול לקיימו נתבטל העשה על ידו. אבל לאו וכרת ליכא, דאזהרה ועונש בשעת הקרבה כתיבי, והרי הותרו הבמות:

י **ואלו קדשים קרבים במשכן.** כגון בזמן הגלגל ונוב וגבעון שהיה שם משכן והיו הבמות מותרות. אלו קדשים צריכין להקריבן במשכן ולא בבמה:

קדשים. שסתמן הוקדשו במשכן, ומאי ניהו קרבנות צבור:

קרבנות יחיד. סתמן לבמה:

קרבנות יחיד שהוקדששו למשכן. שפירש בשעת הקדשן על מנת להקריבן למשכן:

ואם הקריבן בבמה פטור. מאזהרה ומעונש, שהרי הותרו הבמות. ומיהו אסור לשנות, דכתיב (דברים כ״ג:כ״ד) מוצא שפתיך תשמור ועשית:

במות צבור. גלגל ונוב וגבעון:

סמיכה. דכתיב לפני ה׳ וסמך, שאין סמיכה בבמה:

שחיטת צפון. דכתיב (ויקרא א׳:י״א) צפונה לפני ה׳, ואין צפון בבמה:

ומתן סביב. שתי מתנות שהן ארבע. דכתיב בהו (שמות כ״ט:כ׳) את הדם על המזבח סביב, ולא בבמה:

תנופה. דכתיב תנופה לפני ה׳, ואין תנופה בבמה:

והגשה. דכתיב (ויקרא ב׳:ח׳) והגישה אל המזבח, ואין הגשה בבמה:

אין מנחה בבמה. דזבחים אמר קרא בבמה ולא מנחות:

כיהון. דכתיב (שם י״ד) וזרק הכהן את הדם על המזבח, מזבח צריך כהן ואין במה צריכה כהן:

ובגדי שרת. דכיון דאין צריך כהן אין כאן מקום לבגדי שרת, דבבגדי שרת כתיב (שם ו׳) ילבשם הכהן:

וכלי שרת. דבכלי שרת כתיב (שמות כ״ח) לשרת בקדש, ולא בבמה:

וריח ניחוח. אברים שצלאן והעלן, אין בהן משום ריח ניחוח. ודוקא במזבח דכתיב ריח ניחוח לה׳, אבל בבמה אפילו צלאן והעלן אין בכך כלום:

ומחיצת דמים. חוט הסיקרא להבדיל בין דמים התחתונים לדמים העליונים. ואין חוט הסקרא בבמה דכתיב (שם כ״ו) והיתה הרשת עד חצי המזבח, ולא בבמה:

רחוץ ידים ורגלים. דכתיב (שם ל׳) בבואם אל אהל מועד ירחצו מים, ולא בבמה:

הזמן. אם חשב על הקרבן לאכלו חוץ לזמנו:

והטמא. אע״פ שזר כשר להקריב בבמה, אין טמא מקריב בבמה: